

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Zahradnická fakulta

**NÁVRH KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY V ÚZEMÍ
NARUŠENÉM DÁLNICÍ**

Diplomová práce

Autor: Bc. Kateřina Salanci
Vedoucí práce: doc. Petr Kučera
Lednice 2016

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Zpracovatelka: **Bc. Kateřina Salanci**

Studijní program: Zahradní a krajinářská architektura

Obor: Zahradní a krajinářská architektura

Název tématu: **Návrh koncepce uspořádání krajiny v území narušeném dálnicí**

Rozsah práce: 40-60 stran textu, výkres průzkumů a rozborů, výkres cílového uspořádání krajiny

Zásady pro vypracování:

1. Prostudujte relevantní zdroje, zabývající se územním a prostorovým plánováním, dále metodami navrhování koncepce uspořádání krajiny. Vyhodnoťte použitelné nástroje strategického plánu krajiny (Salašová, A., 2008), metodiky KUK (Kučera a kol. 2015).
2. V rámci modelového území dálnice D3 v okolí Benešova proveďte hodnocení širších územních vztahů, primární, sekundární a terciární struktury krajiny. Definujte hlavní problémy a střety v území.
3. V rozsahu územní studie navrhňte potřebná řešení označených problémů: změny funkčního i prostorového řešení, zejména ve vztahu ke vzniku nového dopravního koridoru D3. Zaměřte se na otázky obytnosti krajiny, její rekreační využitelnosti, prostupnosti, ekologické stability tak, jak to vyžaduje vyhl. 500/2006 Sb. v příl. č. 7.
4. Své návrhy změn ve využití území ověřte formou prostorových skic, modelů, případně výkresy detailů.
5. Návrhy konfrontujte s platným územním plánem dotčených obcí, se zásadami územního rozvoje kraje (ZUR), případně s dokumentací pro územní řízení a EIA pro stavbu D3.
6. Ze srovnání svého návrhu a platné (schválené) dokumentace formulujte své závěry a doporučení pro přijatelné a trvale udržitelné řešení cílové krajinné struktury.

Seznam odborné literatury:

1. NORBERG-SCHULZ, C. – KRATOCHVÍL, P. – HALÍK, P. *Genius loci : krajina, místo, architektura*. 2. vyd. Praha: Dokořán, 2010. 219 s. ISBN 978-80-7363-303-5.
2. KOVÁŘ, P. *Nature and Culture in Landscape Ecology: /Experiences for the 3rd Millenium/*. Prague: Karolinum, 1999. 414 s. ISBN 80-7184-956-1.
3. DEMEK, J. – MACKOVČIN, P. – BALATKA, B. – BUČEK, A. – CULEK, M. – ČERMÁK, P. – DOBIÁŠ, D. – HAVLÍČEK, M. – HRÁDEK, M. – KIRCHNER, K. – LACINA, J. – PÁNEK, T. – SLAVÍK, P. – SMOLOVÁ, I. – VAŠÁTKO, J. *Zeměpisný lexikon ČR. Hory a nížiny*. 3. vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. 610 s. 1-2. ISBN 978-80-7509-113-0.
4. KULIŠŤÁKOVÁ, L. – FLEKALOVÁ, M. – KUČERA, P. – MATÁKOVÁ, B. – SALAŠOVÁ, A. – ŠTĚPÁNOVÁ, D. *Komponované krajiny*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2011. 78 s. ISBN 978-80-7375-536-2.
5. KUČERA, P. a kol. *Úmluva o krajině : Landscape inconvenience : důsledky a rizika nedodržování Evropské úmluvy o krajině*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. 183 s. ISBN 978-80-7375-967-4.
6. LIPSKÝ, Z. *Sledování změn v kulturní krajině*. Praha: Česká zemědělská univerzita, 2000. 71 s.
7. GRMELOVÁ, R. *Aspekty a priority trvale udržitelného rozvoje venkovské krajiny*. Disertační práce. Brno: VŠZ v Brně, 1992. 129 s.
8. KOVÁŘ, P. – MADĚRA, P. Adapting landscapes and response to global ecological change. *Journal of Landscape Ecology*. 2010. sv. 3, č. 2, s. 5–6. ISSN 1803-2427.
9. FORMAN, R T T. – MALÁTKOVÁ, J. – GODRON, M. *Krajinná ekologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1993. 583 s. ISBN 80-200-0464-5.
10. *Obecná geomorfologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 1987. 476 s.
11. SÁDLO, J. – STORCH, D. *Biologie krajiny : biotopy České republiky*. 2. vyd. Praha: Vesmír, 2000. 94 s. ISBN 80-85977-31-1.
12. SÁDLO, J. a kol. *Krajina a revoluce : významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny českých zemí*. 3. vyd. Praha: Malá Skála, 2008. 255 s. ISBN 978-80-86776-06-4.

Datum zadání diplomové práce: leden 2015

Termín odevzdání diplomové práce: květen 2016

L. S.

Bc. Kateřina Salanci
Autorka práce

doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D.
Vedoucí ústavu

doc. Ing. Petr Kučera, Ph.D.
Vedoucí práce

prof. Ing. Robert Pokluda, Ph.D.
Děkan ZF MENDELU

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem práci na téma: **Návrh koncepce uspořádání krajiny v území narušeném dálnicí** vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace uvádím v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací.

Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Lednici dne:

.....

podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji svému vedoucímu diplomové práce, doc. Petru Kučerovi, za trpělivé a laskavé vedení při vzniku této práce, děkuji své rodině za materiální, technickou a psychickou pomoc při průchodu studiem, protože bez nich by se mnoho věcí komplikovalo. Děkuji svým nejbližším za projevenou podporu a důvěru, která mi pomáhá zvednout hlavu a jít dál. Chtěla bych poděkovat i všem, kteří tuto práci nikdy neuvidí, ale třeba i nepřímo podpořili moje snažení. A děkuji svému muži, který při mě stojí.

Já děkuji se vší pokorou!

.

OBSAH

Seznam obrázků a zkratk	9
Použité obrázky.....	9
Použité zkratky	9
Úvod	10
Cíl	11
Teoretická část.....	12
Literární přehled	12
Formy krajinného plánování	12
Územní plánování	13
Evropská úmluva o krajině.....	17
Nástroje pro zpracování KUK	19
Strategický plán krajiny	19
Metodika koncepce uspořádání krajiny.....	19
Porovnání	20
Obecný úvod k problematice	22
Územní plány dotčených obcí.....	22
Dálnice D3.....	22
Proces EIA.....	23
Materiál a metody.....	25
Postup práce.....	25
Shromažďování podkladů	25
Terénní průzkum	26
Digitalizace a analýza dat.....	26
Návrhová část.....	32
Výsledky.....	34

Modelové území	34
Výběr území	34
Geomorfologické podmínky	36
Mikroklimatické poměry	37
Geologické a hydrogeologické vlastnosti	37
Pedologické poměry	38
Biogeografické charakteristiky území.....	39
Identifikace primární krajinné struktury	40
Sekundární krajinná struktura (SKS).....	41
Identifikace sekundární krajinné struktury.....	41
Typy krajiny dle land use	41
Terciární krajinná struktura (TKS)	43
Krajinný ráz.....	43
Identifikace Terciární krajinné struktury.....	44
Korelační výkresy	46
Interpretace primární krajinné struktury	46
Přehled střetů mezi sekundární a primární krajinnou strukturou	46
Identifikace hodnot terciární struktury krajiny; střety mezi sekundární a terciární krajinnou strukturou	47
Návrh koncepce uspořádání krajiny.....	48
Shrnutí určujících charakteristik území.....	48
Koncepce uspořádání krajiny	48
Návrhový výkres – přehled ploch se změnou	49
Návrh začlenění dálnice do krajiny	53
Východiska návrhu	53
Kompenzační opatření výstavby dálnice	54
modelový řez A	55

modelový řez B	56
Modelový návrh začlenění D3 do krajiny.....	56
Diskuse	58
Konfrontace vlastního návrhu s oficiálními dokumenty.....	59
EIA	59
Územní plány obcí	60
Obýtnost krajiny, její rekreační využitelnost, prostupnost a ekologická stabilita	61
Závěr.....	62
Souhrn.....	63
Klíčová slova	63
Resume	63
Key words.....	63
Použité prameny	64
Literární prameny	64
Příspěvky na webu	65
Legislativní dokumenty	66
Seznam použitých mapových podkladů	67
Seznam příloh.....	69
Specializované mapy s odborným obsahem	69
Grafické přílohy.....	70
Další přílohy	71

SEZNAM OBRÁZKŮ A ZKRATEK

POUŽITÉ OBRÁZKY

- Obr.1 pilíře, trvalé udržitelnosti (Autor: úřadující generální tajemník OSN Pan Ki-mun, 2014)
- Obr.2 Lokalizace území v rámci České republiky (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.3 Příloha 1.1 Katastrální jednotky řešeného území (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.4 Příloha 1.1 Katastrální jednotky řešeného území (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.5 Příloha 2.1 Hypsometrie (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.6 Příloha 2.2 Geologická mapa (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.7 Příloha 2.3 Hydrogeologická mapa (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.8 Příloha 2.4 Pedologická mapa (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.9 Příloha 2.5 Biogeografické členění (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.10 Graf využití krajiny (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.11 Příloha 3.1 Typy krajiny dle využití (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.12 Vrch Chlum (vlevo) a Neštětická hora (vpravo) (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.13 Skupiny dřevin rostoucích mimo les, dotvářející typický obraz krajiny (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.14 grafická příloha 5.1 3D pohled 1 vizualizace návrhu (Autor: K. Salanci, 2016)
- Obr.15 grafická příloha 6.1 3D pohled 2 vizualizace návrhu (Autor: K. Salanci, 2016)

POUŽITÉ ZKRATKY

AOPK	Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky
D3	dálnice D3
DP	diplomová práce
EIA	Environmental Impact Assessment, proces vyhodnocení vlivů na životní prostředí
EÚoK	Evropská úmluva o krajině
GIS	geografický informační systém
KUK	koncepce uspořádání krajiny
k.ú.	katastrální území
MKÚ	mimoúrovňová křižovatka
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
ÚP	územní plán
ZÚR	zásady územního rozvoje

ÚVOD

Krajina v okolí obce Václavice, není ničím vynikající, ba naopak. Lesy jsou plné stromů, louky jsou zelené a pole jsou velká, tak jako jinde v intenzivně hospodářsky využívaném kraji. To co dle mého názoru tento kousek země odlišuje, jsou lidé a jejich povaha. Jak píše Václav Cílek (2010, s 5-6), Stejně tak jako lidé ovlivňují krajinu kolem sebe, i krajina se otiskuje do lidí. Předpokládám, že i v těchto místech vztah krajina – lidé, lidé – krajina platí. Přesto tato práce není sociologickým průzkumem vztahu mezi obyvateli a krajinou.

Modelové území v okolí obcí Václavice a Chrást'any jsem vybrala na základě silné osobní zkušenosti, protože moje rodové kořeny pochází právě odtud. Vzhledem k tomu, že o stavbě dálnice D3, a jejím trasování mezi výše zmiňovanými vesnicemi, se hovoří již od 90. let 20. století, měla jsem příležitost dlouhodobě sledovat odpor místních občanů proti plánování a výstavbě západní varianty dálnice D3.

Nyní stojíme na rozcestí. Koridor dálnice je naplánovaný ve své západní variantě (v řešeném území DP). Je zpracován posudek EIA (srpen 2010) a vydané souhlasné rozhodnutí MŽP (prosinec 2011), v současné době probíhá zpracování dokumentace pro územní rozhodnutí. Není tedy doposud jednoznačně rozhodnuto o detailech, které budou mít vliv na začlenění dálnice do krajiny a výsledné přijetí obyvatelstvem.

CÍL

Cílem diplomové práce *Návrh koncepce uspořádání krajiny v území narušeném dálnicí* je shrnout zdroje zabývající se územním a prostorovým plánováním, vyhodnotit metody navrhování koncepce uspořádání krajiny.

Na základě krajinářského rozboru vybraného modelového území zpracovat koncepci uspořádání krajiny. Navrhnout potřebná řešení zjištěných problémů přispívajících k udržitelnému rozvoji území.

Součástí práce je i konfrontace vlastních závěrů s kompenzačními opatřeními v dokumentaci EIA.

TEORETICKÁ ČÁST

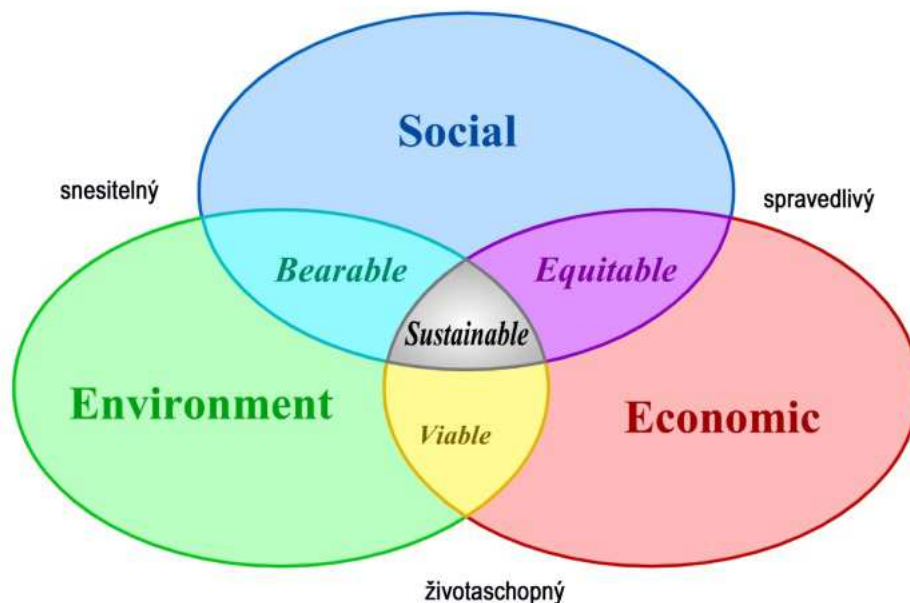
LITERÁRNÍ PŘEHLED

FORMY KRAJINNÉHO PLÁNOVÁNÍ

Termín krajinné plánování není výslovně definován v současných českých právních předpisech, proto jsem tento termín použila pro shrnutí tématu zabývajících se územním a prostorovým plánováním. Jako symbol pro soustavný proces plánování. Vnímání termínu krajinné plánování autorkou se shoduje s definicí, jakou uvádí Sklenička (2003, s. 209): „*Krajinné plánování je racionální činnost, která převážně formou preventivně vyhotovené dokumentace reguluje činnost člověka v krajině. Nejedná se tedy o žádný specifický druh plánovací činnosti, ale naopak o zahrnutí všech jejích forem, je nejen souhrnným označením pro různé formy, ale též pro různé úrovně plánování.(...) Krajinné plánování nevyklučuje z krajiny žádnou, pro rozvoj společnosti potřebnou činnost, ale hledá soulad mezi ekologickými podmínkami a danou činností*“ Krajinné plánování má výrazně multidisciplinární charakter podle Lipského (1998, s. 26) musí v krajinném plánování hrát klíčovou roli faktory jako jsou potenciál a kapacita krajiny, její ekologická stabilita, přírodní a ekologické limity využívání krajiny a jejích složek (půdy, vody, biomasy). Principy krajinného plánování by dále měly být kompatibilní s myšlenkami trvalé udržitelnosti.

Zákon č.17/1992 o životním prostředí § 6 Trvale udržitelný rozvoj definuje takto: „*Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů.*“

Problematickým aspektem je slovo „trvale“. Proto se v poslední době stále častěji hovoří pouze o „udržitelném rozvoji“. Tento přístup odráží i definice z Nařízení Evropského parlamentu: „*Udržitelným rozvojem se rozumí zlepšení životní úrovně a blahobytu dotyčných obyvatel v mezích možnosti ekosystémů, a to ochranou přírodního bohatství a jeho biologické rozmanitosti ve prospěch současných a budoucích generací.*“ (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) číslo 2493/2000) Trvale udržitelný rozvoj se obvykle popisuje i pomocí tzv. tří pilířů udržitelnosti: environmentálního, sociálního a ekonomického. Ty vytvářejí provázaný systém popisující základní sféry lidské existence. (Flekalová 2015, s. 9-18)

Obr.1 pilíře, trvalé udržitelnosti

ÚZEMNÍ PLÁNOVÁNÍ

„Územní plánování je obor činnosti, který řeší a vytváří nejvhodnější podmínky pro využití území.“ (LA-MA, 2011) Vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních a kulturních hodnot v území. Soustřeďuje se především na hmotné složky, avšak nemůže opomíjet jejich vzájemnou provázanost se společenským prostředím. Multidisciplinární charakter územního plánování jej předurčuje jako formu krajinného plánování s potenciálem komplexního řešení krajiny. Svým filosofickým a teoretickým rámcem je paradigmatem trvale udržitelného rozvoje. (Sklenička, 2003, s. 211-213)

Územní plánování je zakotveno v legislativě české republiky: Zákon č 183/2006 Sb. O územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon). Z podstaty zákona vyplývá, že územní plánování soustavně a kompletně řeší funkční využití území, stanoví zásady jeho organizace a věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti ovlivňující rozvoj území. Dále vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech přírodních, civilizačních a kulturních hodnot v území, zejména se zřetelem na péči o životní prostředí a ochranu jeho hlavních složek – půdy, vody a ovzduší.(LA-MA, 2011)

Cíle a úkoly územního plánování

Hlavním cílem územního plánování je vytváření předpokladů pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, jehož podstatou je vyvážený vztah mezi životním prostředím,

hospodářským rozvojem a soudržností společenství obyvatel, tj. mezi jeho pilíři (ekologickým, ekonomickým a sociálním). Územní plánování soustavně a komplexně řeší účelné využití území. Jedná se o nepřetržitý proces se širokým spektrem svého záběru. Cílem je dosažení obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů. Územní plán tedy nejen rozděluje území do ploch s rozdílným způsobem využití a stanovuje podmínky jejich využití, ale navrhuje např. i řešení veřejné infrastruktury (občanské vybavenosti, dopravní a technické infrastruktury, veřejná prostranství), zabývá se problematikou veřejně prospěšných staveb a opatření, chrání a rozvíjí přírodní, kulturní a civilizační hodnoty v území, ale také chrání krajinu. Tento dokument se v úrovni stanovení koncepce zabývá prakticky veškerou problematikou území, které řeší (většinou správní území obce či města). (Ateliér AURUM s.r.o., 2016)

Cíle územního plánování jsou podrobně stanoveny v §18 zákona č. 183/2006 Sb.

Úkoly územního plánování jsou například:

- Zjišťování a posuzování stavu území.
- Stanovení koncepce rozvoje území.
- Prověřování a posuzování změn (záměrů) v území - veřejný zájem na jejich provedení, přínosy, problémy, rizika.
- Stanovení pořadí změn v území – etapizace.
- Stanovení podmínek pro provedení změn v území, zejména pak pro umístění a uspořádání staveb s ohledem na stávající charakter a hodnoty území.
- Vytváření podmínek v území pro snižování nebezpečí ekologických a přírodních katastrof a pro odstraňování jejich důsledků, a to přírodě blízkým způsobem.
- Určování nutné asanační, rekonstrukční a rekultivační zásahy do území.

Úkoly územního plánování jsou podrobně stanoveny v §19 zákona č. 183/2006 Sb.

Územní plán

Nástroje územního plánování jsou definovány zákonem o územním plánování a stavebním řádu 183/2006Sb. Mezi základní nástroje se řadí územně plánovací podklady, územně plánovací dokumentace a územní rozhodnutí.

Územní plán patří do kategorie územně plánovací dokumentace a upravuje jej § 43 zákona 183/2006 Sb. Zpracovává se pro území celé obce a stanovuje koncepci rozvoje území obce, ochrany jeho hodnot, jeho plošného prostorového uspořádání, uspořádání krajiny a

konceptci veřejné infrastruktury. Dále vymezuje zastavěné území, plochy a koridory, zejména zastavitelné plochy a plochy vymezené ke změně stávající zástavby, k obnově nebo opětovnému využití znehodnoceného území, pro veřejně prospěšné stavby, pro veřejně prospěšná opatření a pro územní rezervy a stanoví podmínky pro využití těchto ploch a koridorů.

Náležitosti obsahu územního plánu a obecné požadavky na využívání území stanoví prováděcí právní předpis, Vyhláška 500/2006 Sb. o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a způsobu evidence územně plánovací činnosti. Tento dokument obsahuje v příloze č. 7 popis obsahu územního plánu, kde je mimo jiné uvedena i koncepce uspořádání krajiny.

Koncepce uspořádání krajiny

Vyhláška 500/2006 Sb. v příloze č. 7 v bodě e) obsahuje nařízení, že součástí územního plánu je koncepce uspořádání krajiny, *včetně vymezení ploch a stanovení podmínek pro změny v jejich využití, územní systém ekologické stability, prostupnost krajiny, protierozní opatření, ochranu před povodněmi, rekreaci, dobývání ložisek nerostných surovin a podobně.*

Vyhláška zadává, aby KUK byla součástí textové části územního plánu a zároveň v grafické části územního plánu v hlavním výkresu, včetně ploch s navrženou změnou využití.

Koncepce uspořádání krajiny navazuje na ZÚR, popřípadě na územní studie. Stanovuje cílové charakteristiky krajin a územní podmínky pro jejich zachování nebo dosažení. Řeší i prostorové (kompoziční) vazby: koridory důležitých průhledů a vizuálních vazeb, pohledově dominantní prvky a jejich vzájemné prostorové vazby, drobnou architekturu v krajině, místa výhledů důležitá pro vnímání rázu krajiny, významná stromořadí a podobně. Při vymezení ploch s rozdílným využitím v krajině, s respektováním zásad EÚoK, je třeba zajistit, aby byly zachovány, rozvíjeny a případně obnoveny hodnoty krajiny. Dále je úkolem KUK zajistit aby produkční funkce krajiny nenarušily udržitelný stav, respektive rozvoj jiných funkcí v krajině. (Sklenář a Poláčková, 2014)

Obytnost krajiny, její rekreační využitelnost, prostupnost a ekologická stabilita

To jsou důležité otázky, kterými by se koncepce uspořádání krajiny měly zabývat. Přikládám stručný přehled chápání těchto pojmů.

Obytnost krajiny

Je možné definovat jako vhodnost k pobytu v přírodě, pod volnou oblohou, k pobytu při práci všeho druhu, k odpočinku, zotavení se, k pěší dopravě. Typickými znaky obytnosti krajiny jsou příležitosti k posezení, odpočinku, rekreaci, možnost bezprostředního, ničím nerušeného kontaktu s přírodou. (Koreň 2013, s 18) V tomto významu se obytnost krajiny prolíná s rekreační využitelností. Na tento pojem je možné nahlížet ještě i z dalšího pohledu a to jak moc žádaná je krajina k obývání. Zda probíhá odliv nebo příliv obyvatel s trvalým bydlištěm.

Rekreační využitelnost krajiny

Rekreační potenciál území zahrnuje ekologické, vegetační, kulturní a sociální faktory určující maximální schopnost působení území na člověka a jeho rekreační atraktivitu, což je souhrn rekreačně vysoce vhodných přírodních, historických, kulturních a sociálních podmínek zemí. Na základě intenzity využívání rekreačního potenciálu je stanovena rekreační kapacita území, tedy únosnost krajiny daná obecnými limity využití území a dalšími sociologickými a kulturními aspekty, jako je například dochovaný krajinný ráz nebo tradice. (Lisztwan 2014, s 14)

Prostupnost krajiny

„Prostupnost krajiny je jedním z měřítek vyspělosti krajiny či dané společnosti.“ (Lisztwan 2014, s 13)

V důsledku výstavby dopravní infrastruktury dochází k fragmentaci krajiny – rozbití plochy na více plošek, které jsou vzájemně nepropustné. Prostupnost krajiny znamená, nakolik je krajina prostupná - pro člověka: turistu na výletě, obyvatele venkova na procházce, cyklistu na vyjíždě, nebo pro žábu: ta se jen s obtížemi může dostat na druhou stranu dálnice, aby tam našla žabáka. Tento problém by měl být řešen s pomocí tzv. územního systému ekologické stability. (Porozumění krajině 2013)

Ekologická stabilita

Schopnost ekosystému vyrovnávat vnější změny a rušivé vlivy a zachovávat své přirozené vlastnosti a funkce. (Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí)

EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ

Dokument Rady Evropy z roku 2000, vstoupil v platnost v České republice ratifikací (2004).

Úmluva představuje skutečnou revoluci – krajina už není pouze panoramatický pohled, nýbrž je to část prostředí, jež nás obklopuje; je to území, které jako obyvatelé, cestovatelé nebo turisté vnímáme – samo o sobě tak důležité, že není podstatné, zda se nám jeví jako krásné, či ošklivé. (Kučera a kol. 2014, s. 12)

EÚoK definuje krajinu zcela novým způsobem „*krajina znamená část území, tak jak je vnímána obyvatelstvem, jejíž charakter je výsledkem činnosti a vzájemného působení přírodních a/nebo lidských faktorů.*“ (článek 1 Evropské úmluvy o krajině)

Cílem EÚoK je podněcovat a podporovat zájem obyvatel, veřejné správy a politiků o veškeré oblasti krajiny. Naplňování principů Úmluvy však u nás dosud naráží na zásadní úskalí, kterým je situace na politické scéně. Pro dosažení cílů Úmluvy je nezbytné stanovit principy pro uskutečnění jejich jednotlivých článků (Kučera a kol. 2014, s12 -14) :

- Posouzení území jako celku
- Uznání zásadní úlohy, kterou hrají dostupné poznatky
- Podpora zvyšování povědomí
- Podpora vzdělávání a výchovy
- Podpora horizontální a vertikální integrace politik
- Začlenění krajinného rozměru do územních politik
- Vytváření krajinných strategií
- Podpora zapojení veřejnosti
- Podpora shody jednotlivých činností
- Rozvoj vzájemné pomoci a informací

Evropská úmluva o krajině předpokládá, že státy a jejich vlády změní schémata rozhodovacích procesů při nakládání s krajinou a přírodními zdroji, že budou předcházet vyčerpávání neobnovitelných zdrojů a účinně čelit riziku nevratných změn. Česká republika však v této otázce setrvala v zaběhlých rozhodovacích mechanismech. Z tohoto hlediska je dnešní naplňování Úmluvy ze strany České republiky pouze formální. (Kučera a kol., s. 172)

NÁSTROJE PRO ZPRACOVÁNÍ KUK

Pro zpracování koncepce uspořádání krajiny v rozsahu územní studie, byly vyhodnoceny jako relevantní dvě metodiky: 1. Strategický plán krajiny (Salašová 2008) a 2. Metodika koncepce uspořádání krajiny pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území (Kučera a kol. 2015). Pro potřeby DP jsou v následujících odstavcích stručně shrnuty oba dokumenty.

STRATEGICKÝ PLÁN KRAJINY (Salašová 2008)

Obsahová náplň strategického plánu krajiny vychází z požadavků Evropské úmluvy o krajině a úzce souvisí s cíli a úkoly územního plánování (dle zákona č. 183/2006 Sb.). Cílem je zejména vyhodnotit stávající kvalitu krajinného prostoru, ve spolupráci s veřejností definovat kvalitu cílovou a navrhnout způsob jejího dosažení.

Strategický plán krajiny je:

- Nástrojem preventivní (konceptně pojímané) ochrany krajiny.
- Expertizním podkladem, s prvky participace veřejnosti, pro všechny kauzální územní rozhodnutí.
- Podkladem pro management území

Z hlediska metodického je krajinný plán sestaven z analýzy primární, sekundární a terciální struktury území. Relativně složité rozbory krajinného prostoru jsou nakonec interpretovány pro potřeby plánování území a zpracovány formou návrhu uspořádání krajiny, regulativů a doporučení pro její využívání. Strategický plán krajiny při kvalitním zpracování může být účinným a užitečným podkladem, jehož ambicí není zakazovat, ale poradit, jak citlivým způsobem nakládat s krajinným prostorem, aby nedošlo k jeho nevratnému znehodnocení a následnému ohrožení kvality života člověka a ostatní bioty. (Salašová 2009, s. 34-36) Konkrétní metodický postup je součástí Přílohy č. 3 (Metodika zpracování) dokumentu Strategický plán krajiny – Metodický rámec zpracování (Salašová 2008).

METODIKA KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY (Kučera a kol. 2015).

Koncepce uspořádání krajiny je podle platné právní úpravy povinnou součástí územního plánu. Postupy metodiky jsou založeny na průmětu primární, sekundární a terciární struktury krajiny a na identifikaci vzájemných střetů mezi krajinnými složkami.

Návrh koncepce pak především řeší koncepční péči o krajinné hodnoty a dále řeší tyto střety. Podoba koncepce uspořádání krajiny je založena na zhodnocení vývoje určujících prvků, segmentů a prostorových vztahů mezi nimi. V této podobě představuje odborný základ pro navržení cílového stavu krajiny v územním plánu i určité části cílových charakteristik území ve smyslu ustanovení Evropské úmluvy o krajině.

Základním úkolem metodiky je poskytnout odborným orgánům památkové péče, orgánům státní správy i územní samosprávy objektivní a kvalifikované argumenty pro jejich stanoviska, vyjádření a rozhodnutí. Současně je cílem výstupu poskytnout výklad kulturních, historických a přírodních hodnot území tak, aby byl jejich veřejný význam srozumitelný i vlastníkům a uživatelům pozemků. (Kučera a kol. 2015)

POROVNÁNÍ

Obě metodiky jsou postaveny na stejných základech, a řeší stejnou podstatu věci.

Koncepční/strategický dokument, který plnohodnotně začlení krajinu do územních plánů a studií.

Strategický plán krajiny se dle mého uvážení jeví jako více koncepční a abstraktní. To je pravděpodobně způsobeno tím, že se velmi silně opírá o EÚoK, která není tak pevně zakotvena v českých zákonech jak bychom si přáli. Tento jev může SPK svým způsobem ztížit argumentační schopnost, před úřady a veřejností, na druhou stranu vytváří příležitost pro odhalení skrytých vlastností krajiny a její hlubší pochopení. Protože využívá prvky participace veřejnosti, obyvatel krajiny, kteří jsou prostorem, ve kterém žijí, bezprostředně ovlivňováni.

Metodika KUK se z mého pohledu zdá být více exaktní. Argumenty jsou podloženy čísly a analýzami z prostředí GIS. Což je pro pochopení širší veřejnosti často srozumitelnější a lépe argumentačně uchopitelné. Vzhledem k tomu že KUK neklade na práci s veřejností takový důraz, mohou hodnotiteli uniknout některá důležitá fakta. Jedním z významných kladů je komplementarita výstupů KUK s užívanou strukturou územního plánu. Tato metodika je v souladu jak se stavebním zákonem, tak i se zákonem o státní památkové péči a přispívá k přesnějšímu uplatnění principů, chráněných oběma zákonnými normami.

OBECNÝ ÚVOD K PROBLEMATICE

ÚZEMNÍ PLÁNY DOTČENÝCH OBCÍ

V řešeném území jsou 4 správní celky, kvalita, úroveň a preciznost zpracování územních plánů se značně liší.

k.ú. Chrást'any: územní plán aktualizovaný v roce 2011, počítá s variantou dálnice Z1 (doporučená varianta dokumentací EIA). Kromě urbanistických zásad rozvoje území se velmi detailně věnuje i extravilánu katastrálního území.

k.ú. Krusičany: součást ORP Týnec nad Sázavou, územní plán aktualizovaný v roce 2011, počítá s variantou dálnice Z1. Řeší velmi precizně zásady urbanistického rozvoje území, extravilán je řešen velmi hrubě a nenavrhuje žádné plochy na změnu využití.

k.ú. Příbyšice: součást ORP Netvořice, územní plán aktualizovaný v roce 2001, grafická část není volně dostupná. Stránky obce Neveklov jako jediné hodnotí přivaděč pozitivně. *„uvažovaná dálnice D3, vedená východně od Neveklova, je příznivě trasována. Může přinést výrazné oživení z hlediska podnikatelské atraktivity území.“* (Město Neveklov 2016)

k.ú. Václavice: územní plán aktualizovaný v roce 2000, počítá s variantou dálnice Z2. Územní plán je velmi obecný, neřeší extravilán jako celek, pouze vybrané plochy.

DÁLNIČE D3

O výstavbě dálnice D3, která propojí Prahu s Českými Budějovicemi, se uvažuje od 90. let 20. století. Trasování dálnice přes údolí řeky Sázavy je velmi kontroverzní od samého počátku. Proto se dlouhou dobu diskutovalo o dvou variantách trasování: takzvaná západní (stabilizovaná) varianta a východní varianta (PROMIKA). V kategorii další přílohy přikládám SWAT analýzu obou variant z roku 2009. (KLID, 2015). Varianta východní v podstatě kopíruje současnou silnici E55 a železniční trať na České Budějovice. Západní varianta kříží Evropsky významnou oblast Dolní Posázaví a prochází zájmovým územím DP.

V letech 2005-2015 dochází, vlivem občanské "rebelie" a odporu, k oddalování stavby (původní plán dostavby z roku 1999 je rok 2010). V současné době je situace ustálená. Je zpracováno stanovisko dokumentace EIA, které preferuje západní variantu, a vydáno souhlasné stanovisko MŽP. Do konce roku 2016 by měla být zpracována dokumentace pro

územní rozhodnutí. Z toho vyplývá, že v této fázi ještě není zcela rozhodnuto o přesném trasování ani o začlenění tělesa dálnice do krajiny. Je jisté, že realizována bude západní varianta, ale ta má tři možné verze. O přesné podobě dálnice se stále ještě rozhoduje. (Votruba, 2016)

PROCES EIA

Posuzování vlivů na životní prostředí (EIA – Environmental Impact Assessment) je jedním z možných nástrojů k omezení negativního vlivu lidské činnosti na životní prostředí. Posuzování vyplývá z legislativy, konkrétně ze zákona č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí. Proces EIA se provádí před vlastní realizací záměru. Účelem posuzování je získat objektivní odborný podklad pro vydání rozhodnutí. V příloze výše zmiňovaného zákona jsou vymezeny stavby, na které se proces EIA vztahuje. Stavby a záměry jsou rozděleny do dvou kategorií. V kategorii I. jsou záměry vždy podléhající posouzení, v kategorii II. Jsou záměry vyžadující zjišťovací řízení.. (Štefl 2008, s. 72-75) Dálnice spadá do kategorie I.

Důležitý princip tohoto řízení spočívá v tom, že připomínky a námitky k danému projektu může vznést kdokoli z veřejnosti, čímž by mělo být zajištěno skutečně objektivní posouzení problému a mělo by být zabráněno případným negativním dopadům.

Celý proces posuzování vlivů na životní prostředí probíhá v jednotlivých fázích, které na sebe vzájemně legislativně, časově a obsahově navazují:

Oznámení

Vlastní náležitosti stanovuje příloha č. 3 zákona 100/2001 Sb. Jedná se především o informace o záměru, údaje o vstupech a výstupech, údaje o stavu životního prostředí v dotčeném území atp.

Zjišťovací řízení

Při zjišťovacím řízení příslušný úřad zjišťuje, zda a v jakém rozsahu může záměr ovlivnit životní prostředí a obyvatelstvo, používá přitom kritéria uvedena v příloze č. 2 tohoto zákona.

Dokumentace

Předkladatel záměru na základě oznámení, vyjádření k oznámení a závěru zjišťovacího řízení zajistí zpracování dokumentace. Obsah této dokumentace vymezuje příloha č. 4 tohoto zákona. Jedná se především o komplexní charakteristiky vlivů záměru na životní prostředí, porovnání jednotlivých variant řešení, grafické přílohy apod.

Posudek

Příslušný úřad zajistí zpracování posudku osobou k tomu oprávněnou (držitel autorizace dle tohoto zákona). Náležitosti posudku jsou uvedeny v příloze č. 5 tohoto zákona. Jedná se hlavně o posouzení dokumentace, její úplnosti a správnosti, včetně použitých metod hodnocení, celkové posouzení akceptovatelnosti záměru z hlediska vlivů na životní prostředí apod.

Stanovisko k posouzení vlivů záměru na životní prostředí

Stanovisko je odborným podkladem pro vydávání dalších rozhodnutí. Bez tohoto stanoviska nelze vydat rozhodnutí k provedení záměru v žádném navazujícím správním řízení k provedení záměru. Výsledek procesu EIA není zavazující, ale pouze doporučující.

Stanovisko může obsahovat soubor podmínek k prevenci, vyloučení, snížení nebo kompenzaci nepříznivých vlivů.

MATERIÁL A METODY

POSTUP PRÁCE

Práce byla započata na podzim v roce 2015. Průběh práce je rozdělen do několika etap:

SHROMAŽĎOVÁNÍ PODKLADŮ

Pro získání informací, obrazových a mapových podkladů jsem spolupracovala s následujícími institucemi a také byly využity informace dostupné na jejich webových stránkách:

- Český úřad zeměměřický a katastrální (dostupné mapové podklady prohlížečí služby – WMS; dostupné z URL:
[http://geoportal.cuzk.cz/\(S\(iwngmm555nnytsnccyifgdfp\)\)/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311\)](http://geoportal.cuzk.cz/(S(iwngmm555nnytsnccyifgdfp))/Default.aspx?mode=TextMeta&side=wms.verejne&text=WMS.verejne.uvod&head_tab=sekce-03-gp&menu=311)
- Geologická služba (dostupné mapové podklady prohlížečí služby – WMS; dostupné z URL: <http://www.geology.cz/extranet/mapy/mapy-online/wms>)
- CENIA, česká informační agentura životního prostředí (dostupné mapové podklady prohlížečí služby – WMS; dostupné z URL:
<http://geoportal.gov.cz/web/guest/wms/>)
- CENIA, česká informační agentura životního prostředí (Informační systém EIA dostupné z URL http://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr)
- AOPK, portál Informačního systému Ochrany přírody (dostupné z URL:
http://portal.nature.cz/publik_syst/ctihtmlpage.php?what=6142)
- Obec Václavice
- "KLID" zájmové sdružení obcí
- Pragoprojekt <http://www.dalnice-d3.cz/>

TERÉNNÍ PRŮZKUM

První terénní průzkumy proběhly v letech 2010 - 2014 na základě předmětů absolvovaných v bakalářském studiu. Z tohoto pohledu je řešené území, popřípadě jeho části, zmapováno v rámci semestrálních prací z předmětů: Fytocenologie, Pedologie, Ekologie, Nauka o krajině.

Průzkumy prováděné v roce 2015 a 2016 byly zaměřeny na lokalizaci trasy dálnice v terénu a doplnění o aktualizaci fotodokumentace.

DIGITALIZACE A ANALÝZA DAT

Těžiště práce leží v analýze a digitalizaci shromážděných dat. Na základě metodiky Kučera a kol. 2015 byly v prostředí GIS zpracovány tyto grafické výstupy:

Zdrojové výkresy

Výkres primární struktury krajiny

Primární struktura krajiny popisuje přirozené vlastnosti prostoru. Většina z nich při kulturním způsobu využívání krajiny poskytuje užitek a profit. Kombinace přírodních podmínek je zpravidla pro danou lokalitu jedinečná. Základem analýzy i jejího grafického vyjádření v souboru specializovaných map s odborným obsahem je rozbor:

- geomorfologických podmínek (hypsometrie);
- mikroklimatických poměrů;
- pedologických poměrů;
- biogeografických, geologických a hydrogeologických vlastností krajinného prostoru;
- charakteristik a prostorových jednotek v území.

V každé krajině je klíčovým faktorem jiná složka trvalých ekologických podmínek.

Koncepce uspořádání krajiny musí diferencovat právě tuto jedinečnost konkrétního území.

Neobnovitelné zdroje jsou vyčerpávány bez náhrady (zpravidla jsou bilancovány).

Obnovitelné zdroje mohou být přirozeně nebo záměrně obnovovány při jejich racionálním a kulturním využívání.

Tento grafický výstup je dále v diplomové práci označován „2 Identifikace primární krajinné struktury“.

Výkres sekundární struktury krajiny

Sekundární struktura krajiny vyjadřuje schopnost obyvatel využívat dostupné přírodní zdroje (primární strukturu krajiny) k získávání definovatelných užitků. Toto využívání může být harmonické a kulturní, ale může být i diskrepantní, nebo dokonce devastační. Sekundární krajinná struktura v sobě může nést principy vedoucí k řízené obnově přírodních zdrojů využívaných k produkci. Pokud regenerační principy neobsahuje, území je vyčerpáváno a postupně ztrácí své hodnoty. Obnovené principy tradičně a pravidelně obsahuje historická struktura krajiny, která se tak může stát inspiračním zdrojem při návrhu cílové struktury území. Technické možnosti, doprovázející sekundární strukturu krajiny vytváří klamné zdání úspěchu při překonávání přírodních překážek – při takové činnosti často vznikne porucha (problém, střet), která se projeví až s určitou setrvačností (např. kulminační průtoky, nárazový a nadměrný erozní smyv půdy apod.

Analýza sekundární struktury území je standardním obsahem územního plánu, urbanistické koncepce a koncepce technické infrastruktury území. Pro koncepci uspořádání krajiny je doplňujícím údajem stupeň antropického ovlivnění ploch.

Členění řešeného území podle způsobu využívání ve specializované mapě s odborným obsahem:

- Silnice
- Polní cesty
- Intravilán
- Stavby mimo intravilán
- Trvalé travní porosty
- Trvalé travní porosty extenzivní
- Hospodářské lesy
- Krajinná zeleň (dřeviny rostoucí mimo les)
- Vodní toky a nádrže

Grafický výstup je v této práci označen - „3 Identifikace sekundární krajinné struktury“

Výkres terciární struktury krajiny

Terciární struktura krajiny představuje soubor hmotných statků nebo nehmotných zásad, založených na percepci, recepci a preferenci hodnot. Terciární struktura může mít formu zákonů, územních plánů, technických norem. Má však i své významné hmotné projevy.

Obecné členění hodnot podle způsobu jejich vzniku ve specializované mapě s odborným obsahem:

kulturní,
historické,
percepčně estetické,
přírodní.

A) Základem analýzy je přehled platných legislativních limitů pro využití území podle „tvrdých norem“:

- taxativní výčet ploch s hodnotami podle zákona o ochraně přírody a krajiny:

- * plochy vyhlášené nebo registrované: PR, PP, NPR, NPP, EVL Natura 2000, VKP;
- * skladebné části územních systémů ekologické stability krajiny (biocentra a biokoridory), dodržující 5 skladebných principů

- podle zákona o státní památkové péči:

- * památkové objekty a statky;
- * historické celky, krajinné dominanty;
- * ochranná pásma památek;
- * památkové rezervace a zóny;
- * historické krajinné prvky (aleje, technická díla – rybníky, kanály, hráze, ...);
- * archeologická naleziště.

- podle ostatních speciálních zákonů;

B) nebo podle „měkkých norem“ (bez taxativního výčtu předmětu ochrany):

- podle mezinárodních úmluv;

- podle cílů a principů zákona o územním plánování a stavebním řádu: plochy evidované v ÚAP – např. místa krajinného rázu, historické krajinné stopy, historická krajinná struktura

- podle různých oborových (průřezových) norem, definujících obecné postupy pro nalezení, ochranu nebo zmnožení hodnot, např. systémy zeleně sídla, green-blue-brown infrastructure

C) podle ujednání Evropské úmluvy o krajině se doporučuje, aby byla expertní analýza problému doplněna o vyjádření dotčených obyvatel (např. některou z metod komunitního plánování).

Korelační výkresy

1 – Interpretace primární krajinné struktury

tj. vyjádření přírodních předpokladů plnit různé funkce.

Cílem interpretační části koncepce uspořádání krajiny je vyjádřit prostorové rozdělení krajiny podle přírodních a krajině ekologických rámců do následujících kategorií:

- L1 území obtížně využitelná pro produkční funkce (s ekologickými limity okrajovými; přírodní limit nižšího stupně)
- L2 území nevyužitelná pro produkční funkce (s ekologickými limity podmiňujícími; přírodní limity vyššího stupně)
- R1 území citlivá pro produkční funkce (s ekologickými riziky omezujícími; ekologické riziko nižšího stupně)
- R2 území zranitelná pro produkční funkce (s ekologickými riziky vylučujícími; riziko vyššího stupně)
- R3 území extrémně zranitelná pro produkční funkce (s ekologickými riziky vylučujícími; riziko nejvyššího stupně)
- L0 bez přírodních limitů a rizik

Mapa interpretace primární krajinné struktury vyjadřuje vztahy a znaky preventivní.

Upozorňuje na možné problémy při využívání území. V konkrétním řešeném správním obvodu tyto problémy nemusí být aktuální. Koncepce uspořádání krajiny musí na tyto existující skutečnosti upozornit v zájmu předcházení vzniku aktuálních problémů.

2 – přehled střetů mezi sekundární a primární strukturou krajiny

Mapa interpretace sekundární krajinné struktury vyjadřuje problémy kauzální. Upozorňuje na existující problémy při současném využívání území. Koncepce uspořádání krajiny musí tyto existující střety řešit v zájmu trvale udržitelné kultury využívání krajiny. Korelační

výkres 2 splývá s předchozím výkresem 1. Výsledkem je mapa 5 Interpretace PKS a přehled střetů I. řádu

3 – Identifikace hodnot terciární struktury krajiny; střety mezi sekundární a terciární krajinnou strukturou

Hodnoty terciární struktury krajiny jsou ve stanoveném pracovním postupu metodiky diferencovány podle následujících zásad:

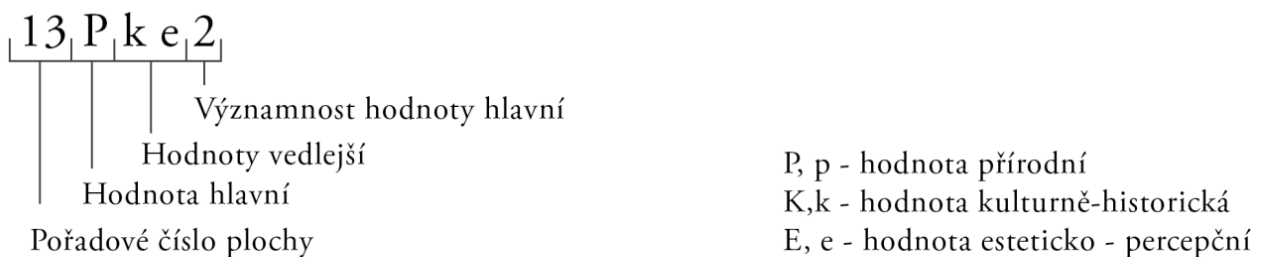
- Ztráta historických kulturních hodnot je často trvalá, a proto nenahraditelná. Hmotné stopy historie zaznamenávají a připomínají hodnotový systém, prověřený hloubkou času. Zákonná zmocnění (památkový zákon, stavební zákon, mezinárodní úmluvy) ukládají tuto hodnotu chránit. Žádné zákonné zmocnění nepřipouští historické hodnoty ničit (s výjimkou zákonů o protiprávnosti totalitních režimů).
- Při stanovení hodnoty je uplatněn princip dvoustupňové škály: hodnota je stanovena ve stupni základním nebo zvýšeném.
- Velkoplošné hodnoty (např. národní parky, chráněné krajinné oblasti, přírodní parky, chráněné oblasti přirozené akumulace vod, archeologická naleziště, apod.) představují vždy rozptýlenou koncentraci hodnot, proto jsou hodnoceny v základním stupni.
- Naopak maloplošná území zpravidla představují vysokou koncentraci hodnoty; jsou hodnocena ve zvýšeném stupni hodnoty.
- V rámci identifikace hodnot terciární krajinné struktury není předmětem hodnocení významnost jednotlivých ochranných režimů ani není stanoveno pořadí jejich důležitosti v rámci koncepce uspořádání krajiny.
- Jsou-li dva stupně ochrany různě silné, výsledné hodnocení respektuje stupeň vyšší (zvýšený).
- I když v území existuje pouze jediná úroveň hodnoty, vždy je třeba stanovit její úroveň: základní nebo zvýšená.
- Pokud jsou v rámci hodnocení dva stupně stejně silné, lze při stanovení rozvojových priorit uplatnit některé z následujících pravidel:
 - princip kauzality: pokud biotop vznikl lidským zásahem (např. jako výsledek architektonické práce), pak je třeba ochranu vzácných druhů i jejich biotopů zajistit regenerací a rekonstrukcí původních a autentických zásahů;

- princip jedinečnosti: např. pokud alej v krajině (v plochách s rozdílným využitím) je absolutně přímá, pak má její prostorová a taxonomická koncepce přednost před druhovou ochranou i evropsky významných taxonů (např. páchník hnědý, tesařík obrovský, roháč obecný,...) za předpokladu, že v nejbližším okolí existuje řada jiných zjištěných nalezišť s vysokou populační hustotou těchto druhů;

- princip strategie: pokud je jako jeden ze strategických cílů (ve smyslu „cílových charakteristik krajiny“) stanovena přednost určité hodnoty před jinou, pak musí mít přednost i v koncepci uspořádání krajiny.

- Pokud v území existují legislativní limity s rozdílnou hranicí, je třeba posoudit předmět ochrany. Pokud sledovaný jev vychází ze shodných přírodních daností (např. CHKO a CHOPAV, přírodní park.) pak lze v koncepci uspořádání krajiny navrhnout jedinou (společnou) integrovanou hranici pro vyjádření způsobu ochrany hodnot území.
- Pokud však spolu předmětné jevy z hlediska předmětu ochrany nesouvisejí (např. CHOPAV a komponovaná krajina či krajinná památková zóna), pak je třeba hranice interpretovat nezávisle a prostorově je odlišit

Zápis – identifikace hodnot terciární struktury krajiny:

Mapa 4 identifikace terciární krajinné struktury vyjadřuje vztahy a znaky preventivní. Upozorňuje na možné problémy při využívání území. V konkrétním řešeném správním obvodu tyto problémy nemusí být právě v době řešení aktuální, ale koncepce uspořádání krajiny musí na tyto existující skutečnosti upozornit v zájmu předcházení vzniku aktuálních problémů.

Zvláštním důvodem pro použití preventivní mapy identifikace hodnot terciární krajinné struktury je převod dosud nezastavěného území do ploch zastavitelných v urbanistické

koncepti územního plánu. Připravované rozvojové záměry je třeba velmi pečlivě konfrontovat s podrobnou identifikací hodnot a při hrozbě jejich narušení od záměru ustoupit. Postup řešení potenciálních střetů je shodný s řešením střetů existujících.

Specializovaná mapa s odborným obsahem v tomto výkrese identifikuje pro každou plochu s rozdílným využitím její hodnotu P, K nebo E (pokud plocha takovou hodnotu má). Výstupem je mapa 6 Interpretace TKS a přehled střetů II. Řádu.

NÁVRHOVÁ ČÁST

Návrhová část této práce má v podstatě tři stupně:

1) Koncepce uspořádání krajiny

Základní principy uspořádání území vyjadřují strategické principy a zásady, formulující základní priority rozvoje území: jaké využití má být rozvíjeno? Proč? Jaké využití má být omezováno? Proč? Jsou definovány v kapitole Koncepce uspořádání krajiny.

2) Přehled ploch se změnami využití

Koncepce uspořádání krajiny je v územním plánu provedena tzv. plánem využití území – dokumentace pracuje s následujícími změnami stavu:

- změna je přípustná (území regenerace, přestavby)
- změna je přípustná po splnění podmínek (např. po realizaci protipovodňových opatření je zástavba možná)
- změna je nepřípustná (území stabilizovaná nebo chráněná)

Specializovaná mapa s odborným obsahem (7 Návrhový výkres – přehled ploch se změnou) identifikuje plochy se změnou využití. Přehled navržených změn pak vyjadřuje tabulková příloha 3.

3) Návrh začlenění dálnice do krajiny

Tato kapitola navrhuje kompenzační opatření a principy začlenění této liniové stavby do řešeného území. Jedná se o nadstavbu koncepce uspořádání krajiny. Nelze na toto doporučení nahlížet jako na konečný návrh, protože v současné době není schváleno konkrétní trasování plánovaného koridoru D3. Návrh tedy zůstává v rovině doporučujících opatření a principů, které je možné opakovat, popřípadě modifikovat na další úseky dálnice.

Postup při navrhování:

- Shrnutí důležitých poznatků:
 - o Pravděpodobné trasování dálnice. Vymezení aktuálně (leden 2016) nejpravděpodobnější trasy dálnice z dostupných podkladů (dokumentace EIA a připravovaná dokumentace k územnímu rozhodnutí).
 - o Východiska pro začlenění tělesa dálnice D3 do krajiny, aby dopad na krajinný ráz, obyvatele a hodnoty v území byl co nejmenší a pro obyvatele okolních obcí přijatelný.
- Model dálnice v krajině, byl zpracován v prostředí 3D ArcGIS 10.3. Metodický postup byl konzultován s Ing. Josefem Sedláčkem. Zdrojem pro správné výškové začlenění dálnice do terénu jsou výškové kóty v příloze B2 dokumentace EIA. Hlavními nástroji pro zobrazení 3D modelu dálnice jsou: Buffer, Create TIN, Interpolate shape. Výsledkem je hrubý model, který zobrazuje, kde těleso dálnice vystupuje nad původní terén a kde je naopak vedeno v zářezu. Grafické přílohy 1.1, 1.2, 1.4 a 1.6 jsou zobrazeny v programu ArcScene 10.3 na digitálním modelu povrchu (DMP) a na podkladu Ortofotomapy. Grafické přílohy 1.3, 1.5 a 1.7 jsou zobrazeny v programu ArcScene 10.3 na digitálním modelu reliéfu (DMR4). Pracovní barva pro zobrazení dálnice je oranžová.
- Vlastní návrh začlenění dálnice do krajiny.

Návrh má koncepční a obecný charakter, který by měl být ve svém principu aplikovatelný na kteroukoli v budoucnu schválenou variantu. Návrh je doplněn vizualizacemi navrhovaného stavu.

VÝSLEDKY

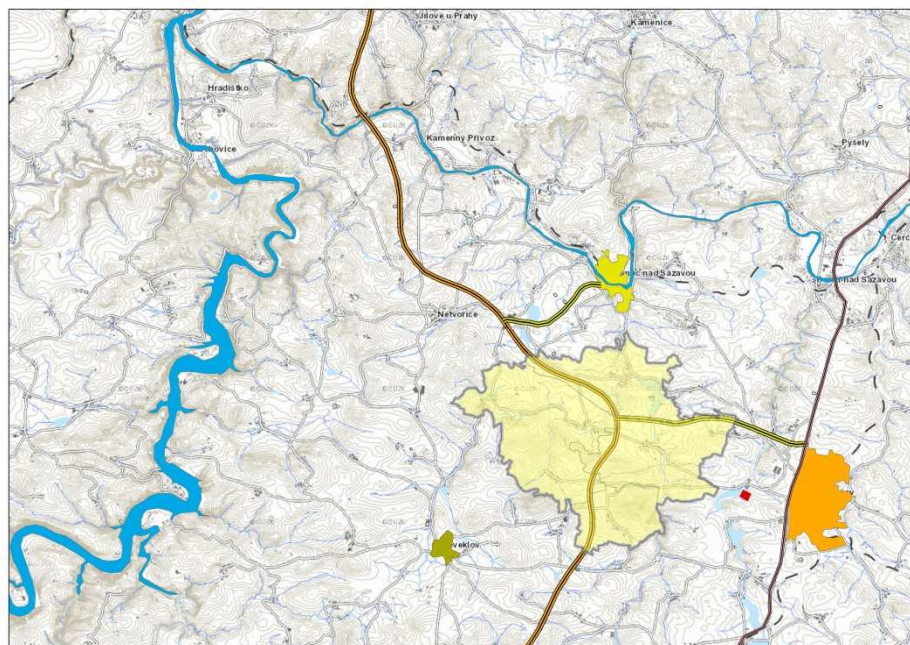
MODELOVÉ ÚZEMÍ

VÝBĚR ÚZEMÍ

Řešené území se nachází 10 km západně od města Benešova. Přibližně 40 km jižně od Prahy na plánované trase koridoru D3, který bude propojovat Prahu s Českými Budějovicemi a dále pokračovat na Linz.

Obr.2 Lokalizace území v rámci České republiky

Legenda

- řešené území
- katastrální území
- předpokládaná trasa dálnice D3
- přivaděč na Benešov a Týnec n. Sáz.
- silnice E55
- důležité říční toky
- město Benešov
- město Týnec nad Sázavou
- město Neveklov
- zámek Konopiště

Obr.3 Příloha 1.1 Katastrální jednotky řešeného území

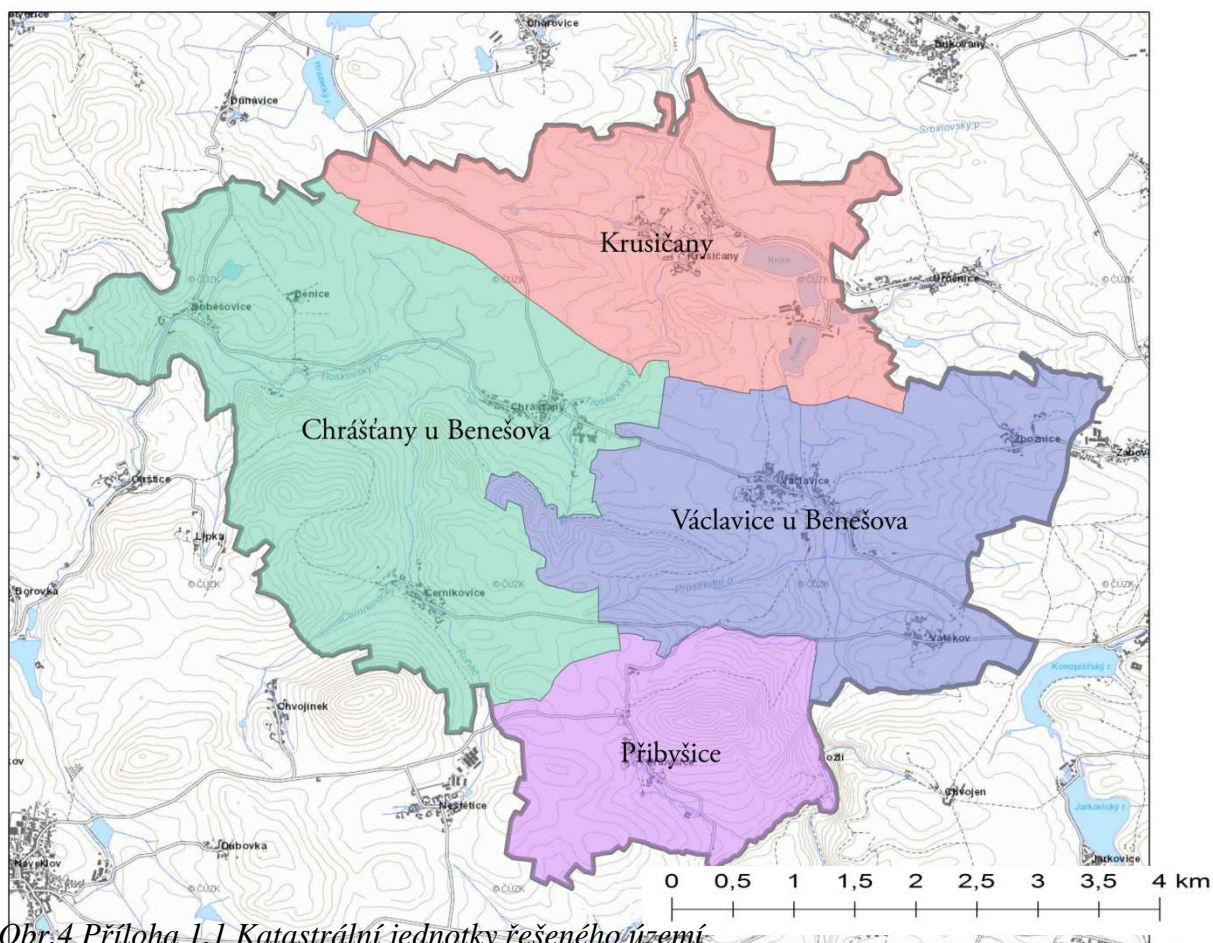
Území vymezují čtyři katastrální území: Chrástřany u Benešova (653969); Václavice u Benešova (775959); Krusičany (675407); Příbyšice (735817). Toto seskupení bylo vybráno na základě plánovaného trasování dálnice D3, která vede převážně po hranicích

katastrů. Celková výměra řešeného území je 3 053 ha. V řešeném území se nachází 8 venkovských sídel a dvě osady.

Vybrané území se rozkládá na erodované plošině nad údolím řeky Vltavy a Sázavy, v jižní části je zvlněno do vrchoviny.

Jedním z důležitých rozhodnutí výběru této lokality je autorčina znalost místních poměrů a její původ z této krajiny. Jde o jakousi odpovědnost za budoucnost tohoto prostředí, z pohledu plánovaného koridoru dálnice D3 a přivaděče na Benešov. Tato stavba významně ovlivní okolí těchto drobných sídel.

Katastrální jednotky Chrášťany u Benešova a Václavice u Benešova jsou samostatné správní obvody, na rozdíl od zbylých. Katastrální území Příbyšice náleží k městu Neveklov a Krušičany náleží k městu Týnec nad Sázavou.

Obr.4 Příloha 1.1 Katastrální jednotky řešeného území

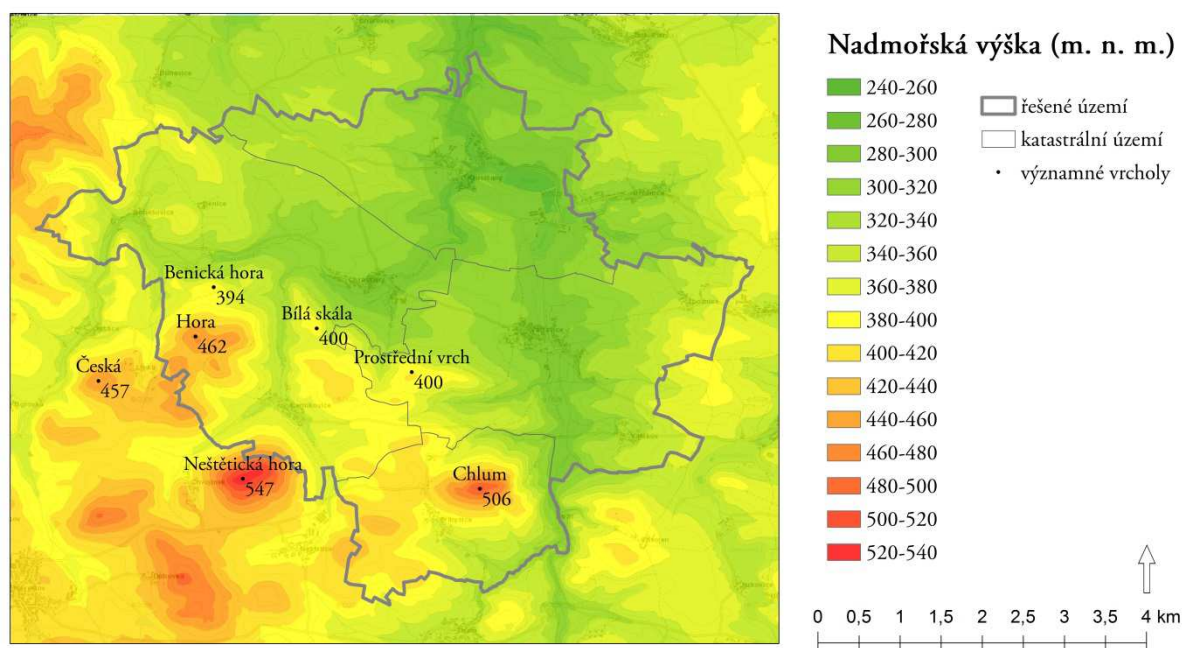
PRIMÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA (PKS)

GEOMORFOLOGICKÉ PODMÍNKY

Řazení v geomorfologické soustavě:

Oblast: Hercynská oblast
Podoblast: Hercynská pohoří
Provincie: Česká vysočina
Soustava: Česko-moravská soustava
Podsoustava: Středočeská pahorkatina
Celek: Benešovská pahorkatina
Podcelek: Dobříšská pahorkatina
Okrsek: IIA-1A-2 Jílovská vrchovina
IIA-1A-4 Konopištská pahorkatina

Geomorfologicky se řešené území svou větší částí rozkládá v okrsku Konopištská pahorkatina a v jižní části zasahuje do okrsku Jílovská vrchovina. (Atlas krajiny České republiky, 2009).

Obr.5 Příloha 2.1 Hypsometrie

Nejvýše položený bod v řešeném území je vrch Chlum (506m. n. m.) a nejnižší ústí Janovického potoka 266 (m. n. m.) Absolutní rozdíl nadmořských výšek v řešeném území je 240 m, což je nadprůměrná hodnota. Výrazně se zde projevuje kontrast mezi Jílovskou vrchovinou a Konopištskou pahorkatinou. Dominanty Konopištské vrchoviny (Chlum a Neštětická hora) se náhle zvedají, nad měkce modelovanou krajinu Jílovské vrchoviny.

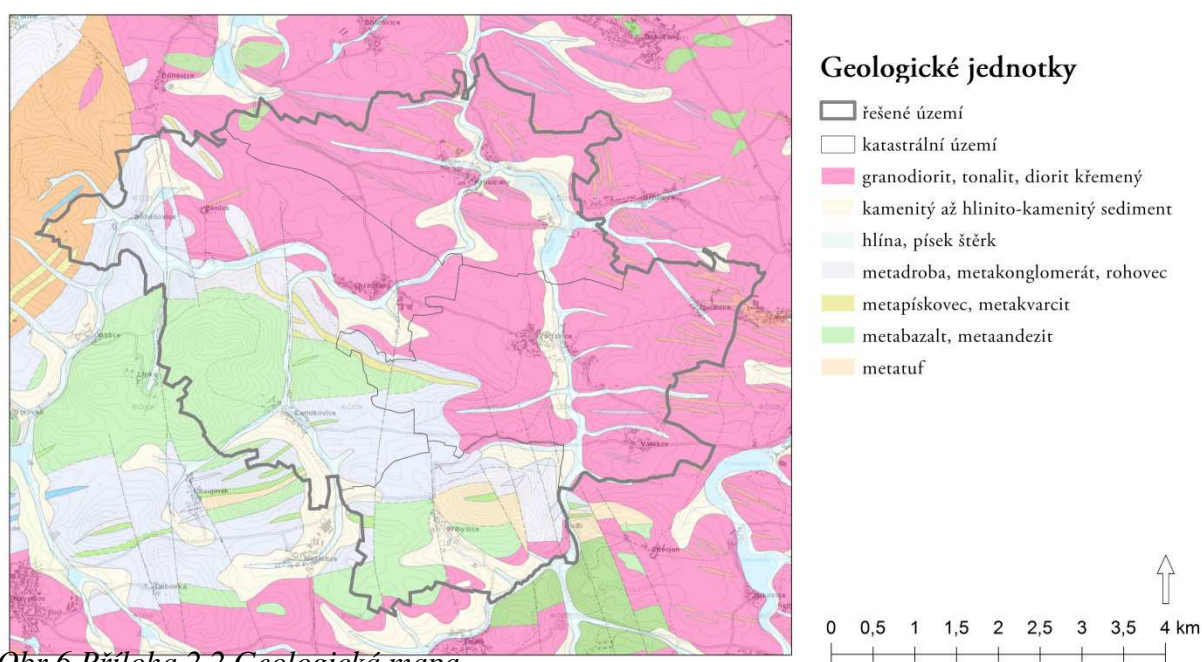
MIKROKLIMATICKÉ POMĚRY

Podnebí patří dle Quitta do mírně teplé oblasti MT 10. (Atlas krajiny České republiky 2009) Průměrná teplota v Benešově je 7,8°C a průměrné roční srážky dosahují hodnot 617 mm. Hlavní vegetační období s teplotami nad 10 °C trvá v průměru 158 dnů. (Kovařík 2009, s 21)

Mikroklima řešeného území je lokálně ovlivněno Janovickým potokem, podél jehož toku se často vyskytují v jarních a podzimních měsících teplotní inverze. To je doprovázeno zhoršenou smogovou situací. Důvodem tohoto jevu je lokalizace obce Václavice v údolí a spalování tuhých paliv za účelem vytápění. (Tato lokalita není plynofikována). Pozn. žádná měření smogové situace nebyla doposud provedena, jedná se pozorování autorky.

Převládající směry větru jsou západní a jihozápadní, protože z jihu je řešené území chráněno zalesněným hřebenem kopců. Z nezjištěných důvodů spadá celá oblast (vyjma nejvyšších bodů Chlum a Neštětická hora) do oblasti chudší na srážky.

GEOLOGICKÉ A HYDROGEOLOGICKÉ VLASTNOSTI

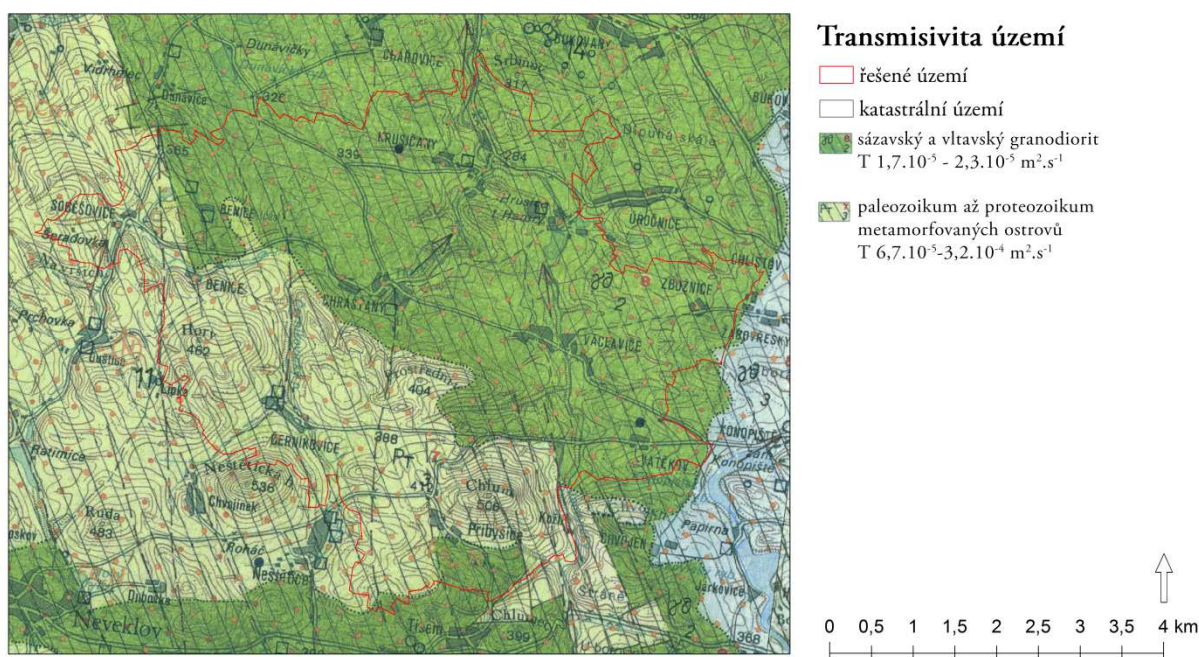

Z geologických map vyplývá, že geologicky je řešené území tvořeno třemi základními od sebe odlišnými matricemi:

- Neutrální plutonity – prvohorní hlubinné vyvěřeliny, součást rozlehlého středočeského plutonu. Převážně zastoupeny granodiority, tonality a křemenný diorit.
- Pestré metamorfity – kopírují hranici geomorfologického okrsku Jílovská vrchovina. Jedná se především o starohorní přeměněné horniny např: metabazalt, rohovec, metadroba.
- Terciární sedimenty – překrývá předchozí, nachází se podél vodních toků tvořeno především hlinito-kamenitými sedimenty, hlínami, štěrky a písky.

Z pohledu hydrogeologického se nacházíme v území s nízkou transmisivitou, to způsobuje rychlý odtok vody z území. Hydrogeologické kolektory jsou charakterizovány jako puklinové a nenacházejí se zde hydrogeologické izolátory. V takto charakterizovaném území může být les, popřípadě široká potoční niva, velmi cenným jímacím územím pro vodu v období sucha.

Kvalita podzemní vody z hlediska využitelnosti pro zásobování pitnou vodou spadá do kategorie II – vyžaduje složitější úpravu.

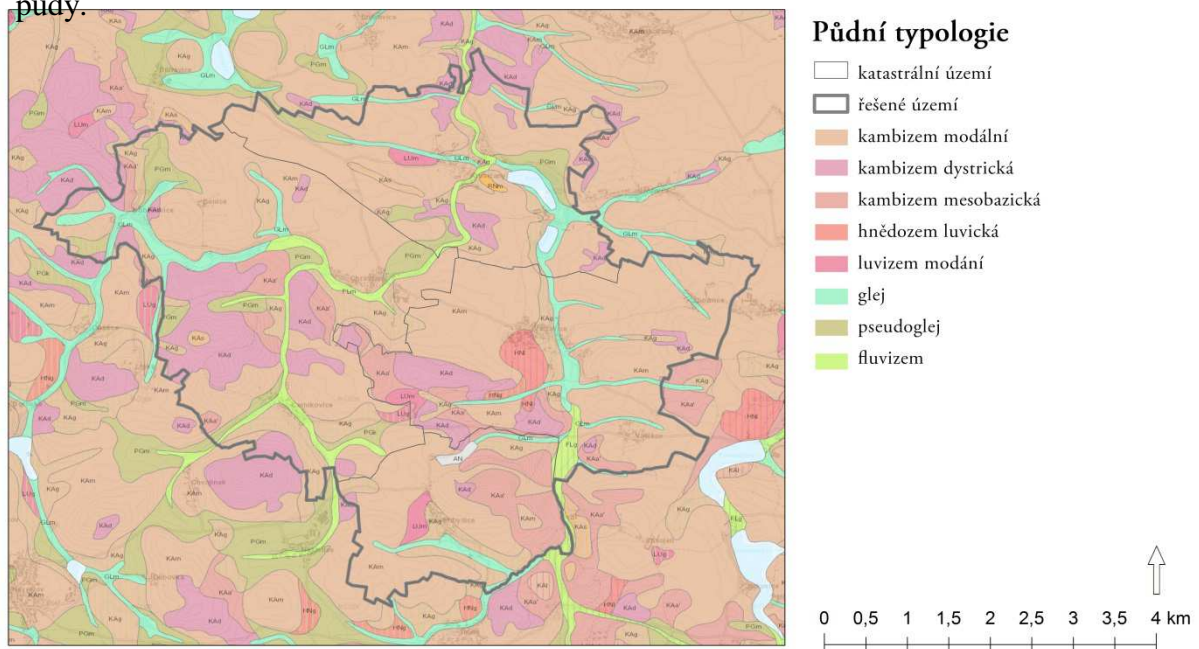

Obr.7 Příloha 2.3 Hydrogeologická mapa

Územím prochází drobné vodní toky, kostru tvoří Janovický a Tloskovský potok. Na těchto vodotečích je soustava malých rybníčků, nejvýznamnější vodní nádrže se nachází na Janovickém potoce mezi obcemi Václavice, Krusičany a Úročnice.

PEDOLOGICKÉ POMĚRY

Horniny střeodočeského plutonu zvětrávají písčité, vznikají na nich většinou velmi tenké vrstvy hlinité, podzolové a nepřilíš úrodné půdy. Charakteristickou vlastností naprosté většiny substrátů je nedostatek CaCO_3 . (Culek 1995, s.105). Horniny specifikované jako pestré metamorfity, jsou odolnější vůči zvětrávání. Na těchto horninách vznikají kamenité půdy.

Obr.8 Příloha 2.4 Pedologická mapa

Z půdního pokryvu převládají, v řešeném území kambizemě neboli hnědé lesní půdy nižších poloh, v menším množství se zde také vyskytují gleje, které dále lemují pseudogleje.

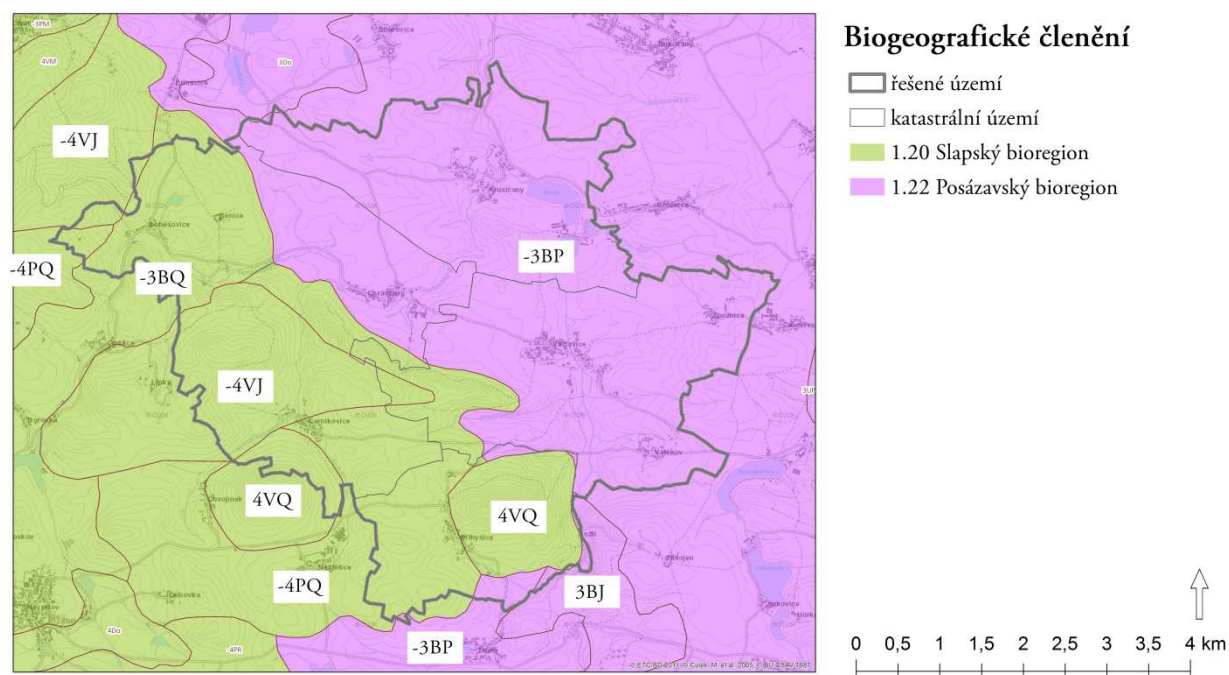
BIOGEOGRAFICKÉ CHARAKTERISTIKY ÚZEMÍ (Culek 2005, 191-454).

Řešeným územím prochází hranice dvou bioregionů: 1.20 Slapský bioregion a 1.22 Posázavský bioregion, oba spadají do hercynské podprovincie, provincie středoevropských listnatých lesů.

V řešeném území se nachází šest biochor:

- 3BP** Rozřezané plošiny na neutrálních plutonitech v suché oblasti 3. v.s.
- 3BQ** Erodivané plošiny na pestrých metamorfitech v suché oblasti 3 v.s.
- 3BJ** Rozřezané plošiny na bazickém krystaliniku 3. v.s.
- 4PQ** Pahorkatiny na pestrých metamorfitech v suché oblasti 4. v.s.
- 4VJ** Vrchoviny na Bazickém krystaliniku v suché oblasti 4 v.s.

4VQ vrchoviny na metamorfitech 4. v. s.

Obr.9 Příloha 2.5 Biogeografické členění

IDENTIFIKACE PRIMÁRNÍ KRAJINNÉ STRUKTURY

Po vyhodnocení vlastností primární krajinné struktury byly sdruženy celky se stejnými vlastnostmi. Vzniklo tak 10 celků s jedinečnou kombinací vlastností PKS:

- A plošiny, puklinový kolektor, málo propustný substrát, neutrální plutonity
- B mírné svahy, puklinový kolektor, málo propustný substrát, neutrální plutonity
- C prudké svahy, puklinový kolektor, málo propustný substrát, neutrální plutonity
- D roviny, puklinový kolektor, málo propustný substrát, pestré metamorfity
- E mírné svahy, puklinový kolektor, málo propustný substrát, pestré metamorfity
- F prudké svahy, puklinový kolektor, málo propustný substrát, pestré metamorfity
- G údolnice, podmáčené zaplavované území, sedimenty
- H roviny, propustný geologický substrát, sedimenty
- I mírné svahy, propustný geologický substrát, strže
- J prudké svahy, propustný geologický substrát, strže

Nedílnou součástí identifikace PKS je příloha „2 identifikace primární krajinné struktury“.

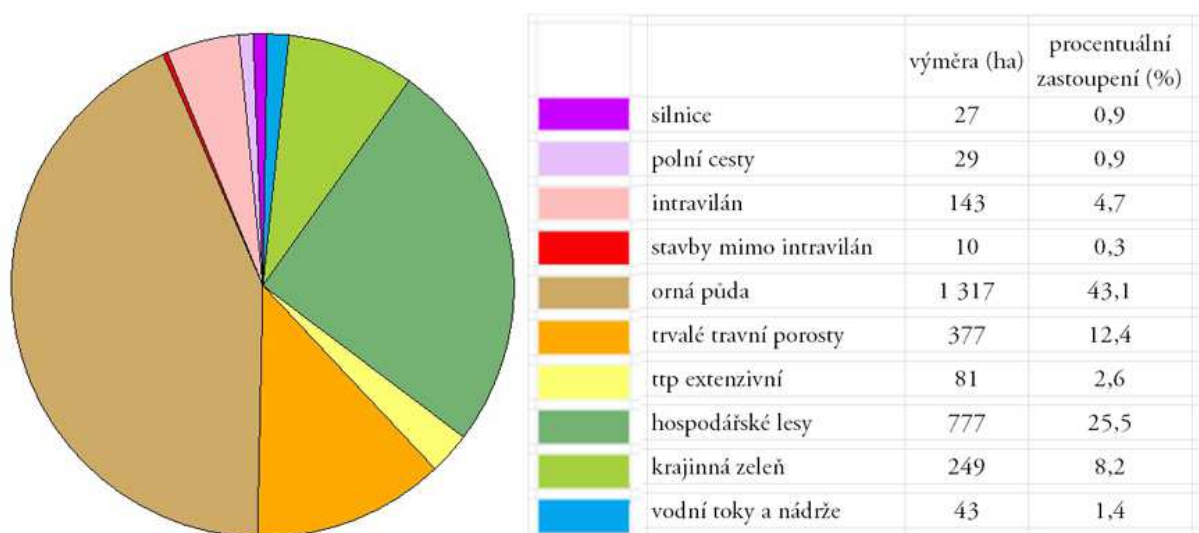
SEKUNDÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA (SKS)

IDENTIFIKACE SEKUNDÁRNÍ KRAJINNÉ STRUKTURY

Sídla jsou v řešeném území rovnoměrně rozprostřena, hustota osídlení 330 osob/km² (zaokrouhлено). Území je protkáno hustou sítí cest, která je zakotvena v historických mapách. Celkový úbytek cest cca 20% převážně v zemědělské krajině. Prostupnost krajiny je tedy výborná.

Z pohledu intenzity využívání je v řešeném území zvýšený výskyt extenzivních dřevinných porostů (krajinná zeleň) která plní významné ekosystémové služby.

Způsob využití znázorňuje graf na obrázku 10.

Obr.10 Graf využití krajiny

Prostorové rozmístění ploch v území zobrazuje specializovaná mapa s odborným obsahem „3 Identifikace sekundární krajinné struktury“.

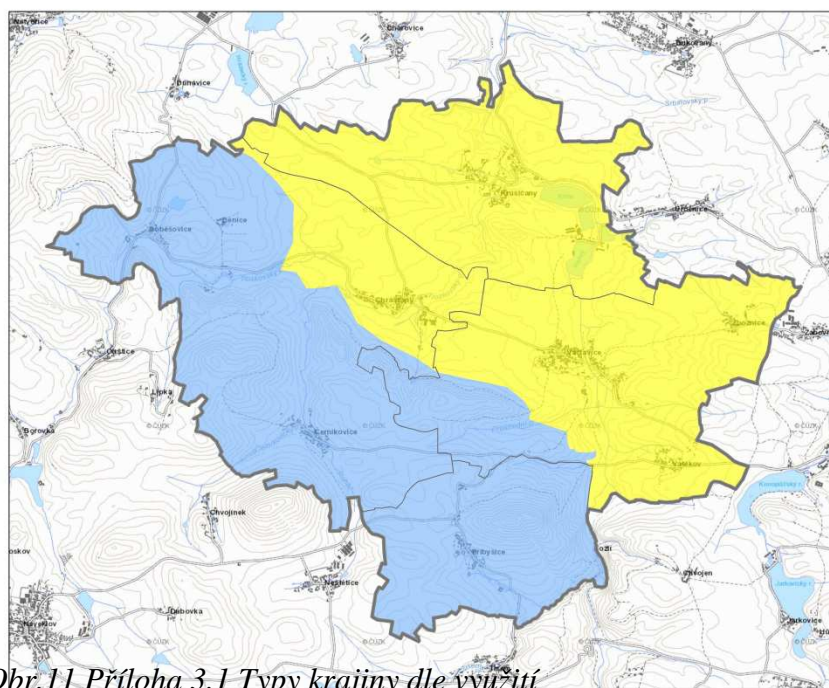
TYPY KRAJINY DLE LAND USE

V řešeném území lze pozorovat dva typy krajiny dle využívání.

Zemědělská krajina na dioritech – v tomto krajinném typu naprosto převládá zemědělství, charakteristické jsou roztroušené remízky dřevinných vegetačních prvků v zemědělské krajině.

Leso-zemědělská krajina na pestrých metamorfitech – je charakteristická zalesněným hřebenem na metamorfovaných kopcích. Doplněno zemědělskou činností.

V prostoru je možné pouhým okem pozorovat jak se změna primární krajinné struktury propisuje do struktury sekundární. Hranice krajinných typů kopíruje hranici bioregionů.

Obr.11 Příloha 3.1 Typy krajiny dle využití

TERCIÁRNÍ KRAJINNÁ STRUKTURA (TKS)

KRAJINNÝ RÁZ

Je zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu. Zásahy do krajinného rázu, zejména umístování a povolování staveb, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině. (Zákon 114/1992 Sb)

Oblast krajinného rázu Benešovsko

Mírně členitý terén Konopišťské pahorkatiny jižně od Benešova. Jedná se o kultivovanou lesopолní krajinu s neobyčejnou rozmanitostí prostorové scény – s drobnou členitostí terénu a s přítomností mnoha drobných vegetačních celků a prvků – lesů, lesíků, remízků, solitérních stromů a skupin. Vznikla zde krajina velmi harmonického měřítko a vysokých hodnot krajinářsko-estetických. Oblast je ohraničena zřetelnými lesnatými horizonty. (Vorel 2009, s 6-10)

Oblast krajinného rázu Sedlčansko

Janovický potok protéká po východní hranici oblasti ve výrazném údolí pod vrchem Chlum. Tyto větší potoky mají v údolích zpravidla přírodě blízké kamenité koryto, místy s malými volnými zákruty v nivě přírodními dominantami regionálního významu je Neštětická hora (536 m n. m.), z určitých pohledů tvořící nápadný dvojevrch s blízkým Chlumem (506 m n. m.) v severní části oblasti. Tyto kopce plní funkci dominant i pro bližší okolí sousedních oblastí – Benešovska a dolního Posázaví. (Vorel 2009, 112-117)

Znaky a hodnoty krajinného rázu v řešeném území:

- Rozsáhlá sníženina na severu obklopená vyšším reliéfem.
- Dominující plochý mírně zvlněný reliéf.
- Četné úvozy a strže převážně v severní části řešeného území.
- Širší konkávní sníženiny mezi pahorky a návršími.
- Kontrast mezi oblastmi krajinného rázu, převýšení 240 m je nadprůměrné pro obě oblasti.
- Členitá pahorkatina až vrchovina v jižní části.

- Pahorky a vrchy výrazné, s relativně ostrými vrcholky.
- Vrchy a hřbety vymykající se výškou charakteru okolí – Neštětická hora (536 m), Chlum (506 m).
- Menší skály na svazích i vrcholech.
- Janovický potok převážně s přírodě blízkým kamenitým korytem.
- Zpravidla dostatečné množství rozptýlených dřevin v nelesní krajině, zvláště na výchozech granitoidů.

Místa krajinného rázu nejsou pro dané oblasti vytipovány.

Obr.12 Vrch Chlum (vlevo) a Neštětická hora (vpravo)

Obr.13 Skupiny dřevin rostoucích mimo les, dotvářející typický obraz krajiny

IDENTIFIKACE TERCIÁRNÍ KRAJINNÉ STRUKTURY

Dle uvedené metodiky byla vytipována TKS:

Historická – převážně se jedná o drobné sakrální objekty v krajině (křížky, kaple), památníky a tradiční venkovské usedlosti. A fragmenty úvozových cest.

Kulturní – prostupnost krajiny, zakotvená cestami a plánovaný koridor dálnice D3.

Prostorové vymezení koridoru pro stavbu dálnice (průměrná šířka 500 m) je převzato z připravované dokumentace územního rozhodnutí. Těleso dálnice a přivaděč na Benešov je převzat z dokumentace EIA, ale ze tří navržených variant byla použita aktuálně nejpravděpodobnější kombinace. (aktuální leden 2016)

Percepčně-estetické – jsou vyhodnoceny nejvýznamnější dominanty, horizonty a krajinná scéna.

Přírodní – přes území vede regionální biokoridor a migračně významné území. Dále jsou zmapovány aleje/stromořadí a významná krajinná zeleň.

Hodnoty jsou vyznačeny ve specializované mapě s odborným obsahem „4 Identifikace terciární krajinné struktury“.

KORELAČNÍ VÝKRESY

INTERPRETACE PRIMÁRNÍ KRAJINNÉ STRUKTURY

Plochy vytipované v kapitole identifikace primární krajinné struktury, byly interpretovány tímto způsobem:

L0 bez přírodních limitů a rizik - A; D

L1 území obtížně využitelná pro produkční funkce - B, E

L2 území nevyužitelná pro produkční funkce - C, F, I, J

R1 území citlivá pro produkční funkce - G, H

R2 území zranitelná pro produkční funkce - nebyla vytipována žádná plocha

R3 území extrémně zranitelná pro produkční funkce - nebyla vytipována žádná plocha

Viz grafická příloha „5 Interpretace PSK a přehled střetů I. řádu“.

PŘEHLED STŘETŮ MEZI SEKUNDÁRNÍ A PRIMÁRNÍ KRAJINNOU STRUKTUROU

Plochy vyznačené černou a červenou šrafou označují kauzální problémy. Upozorňují na existující problémy při současném využívání území.

Jedná se především o tyto střety:

Y1 - ekologické limity brání spontánní obnově přírodních zdrojů:

Převážně zemědělské hospodaření na plochách potenciálně ohrožených vodní erozí

Y2 - překonávání přirozených limitů pro využívání vyvolává výrazné zhoršení ekologické stability

- Zemědělská půda na prudkých svazích nad 17° sklonitosti svahu
- Trasování dálnice v prudkých svazích, významný zásah do vzhledu krajiny
- Sídla na prudkých svazích, potenciál sesuvů půdy

X1 - nesoulad mezi přírodními předpoklady území a požadavky vede k formulaci omezujících podmínek pro využívání území

- Sídla v aluviu vodních toků
- Orná půda v aluviu vodních toků
- Křížení plánovaného koridoru D3 a aluvia vodních toků

Přehled střetů I. řádu zobrazuje grafická příloha „5 Interpretace PSK a přehled střetů I. řádu“. Jednotlivé střety jsou také zachyceny v tabulce (Tabulková příloha 1).

IDENTIFIKACE HODNOT TERCIÁRNÍ STRUKTURY KRAJINY; STŘETY MEZI SEKUNDÁRNÍ A TERCIÁRNÍ KRAJINNOU STRUKTUROU

Dle metodiky byla připravena mapa „6 Interpretace TSK a přehled střetů II. Řádu“, hodnoty jsou rozděleny podle kategorie přírodní/estetické/kulturně-historické. Nedílnou součástí mapy je tabulka (Tabulková příloha 2), vysvětlující vlastnosti každé z označených ploch.

Střety II. řádu graficky znázorňují konflikty mezi terciární krajinnou strukturou a využíváním krajiny. Jedná se především o tyto konflikty:

- Poškození krajinných prvků zeleně výstavbou dálnice.
- Vizuální narušení krajinného rázu a celistvosti krajiny výstavbou dálnice.
- Křížení přivaděče na Benešov a potoční nivy Janovického potoka.
- Křížení přivaděče na Benešov a regionálního biocentra.
- Křížení regionálního biokoridoru a trasy dálnice.
- Dálnice prochází přes migračně významné území.
- Negativní dominanty ve výhledu na kostel Chvojen.

NÁVRH KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY

SHRNUTÍ URČUJÍCÍCH CHARAKTERISTIK ÚZEMÍ

- Řešené území je charakterizováno dvěma oblastmi krajinného rázu:
 - o oblast krajinného rázu Benešovsko
 - o oblast krajinného rázu Sedlčansko
- Řešené území se nachází na rozřezané plošině nad údolím řek Vltavy a Sázavy.
- Kontrast mezi jemně členitým terénem zemědělské krajiny (na severu) a zalesněným horizontem vrchů Chlum, Prostřední vrch, Benická hora (na jihu)
- Nízká transmisivita podloží, rychlý odtok vody z území.
- Území s nepříliš úrodnými kambizeměmi vystavenými vodní erozi.
- Nedostatečná retenční schopnost krajiny – pokračující vodní eroze, rychlý odtok vody.
- Území se stabilizovanou cestní sítí, výborná prostupnost krajinou.
- Nepůvodní skladba dřevin, na hřebenu Prostředního vrchu.
- Území s velkými bloky zemědělské půdy.
- Údolní postavení sídel, malé možnosti provětrávání, časté inverze a znečištění spalováním tuhých paliv k vytápění. Tuto situaci mohou zhoršit imise z D3.
- Nedostatek doplňkových služeb cestovního ruchu, rekreační potenciál je podceňován.
- Pro území je typická roztroušená krajinná zeleň v lánech orné půdy.
- Významné dominanty, jsou důležitým identifikátorem místa: Chlum, Neštětická hora a kostel Chvojen.

KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY

Krajina řešeného území je tradičně zemědělsky a lesnický využívána, což by tak mělo zůstat i do budoucna. Jde o to, aby hospodářské využívání krajiny nezneškodnovalo nebo nepoškozovalo. To záleží na měřítku a intenzitě využívání krajiny - předmět korekcí.

Základní principy uspořádání území vyjadřují následující principy:

- V přírodním aluviu Janovického potoka je vyloučena zástavba i produkční zemědělství.
- Ve stržích je nutno stabilizovat půdu, zabránit nadměrnému transportu materiálu.

- Na plochách, ohrožených potenciální vodní erozí, zřídit protierozní opatření, popřípadě změnit způsob využívání.
- Zachovat výhledy na krajinné dominanty kostel Chvojen, vrch Chlum a Neštětickou horu.
- Omezení vodní a půdní eroze - zalesňování a zatravnění ohrožených a jiných vytipovaných ploch.
- Podpořit využívání ekologicky čistých energií, rozšíření netradičních zdrojů energií (tepelná čerpadla, využití solární energie, využití biomasy, kogenerační jednotky na bioplyn, větrná energie apod.)
- Lesní porosty na pohledovém hřebenu kopců, postupně přeměnit blíže k potenciální vegetaci. (geobotanická jednotka 3AB3 Querci -fageta aceris).
- Obnova stability lesních společenství (eliminace monokultur, šetrný způsob těžby)
- Uchování a ochrana urbanisticky a architektonicky hodnotných enkláv, jejich využití pro turistický ruch. Využití potenciálu lepšího dopravního napojení – D3.
- Udržet výraz sídel, klasifikovaných jako hodnotné, výrazně zde nerozšiřovat možnosti pro zastavitelné plochy.
- Využití brownfield zemědělského družstva v Chrástěanech k rekreačním účelům.
- Vizuálně začlenit plánovaný koridor D3 do krajiny.
- V zářezech dálnice do terénu používat pro zpevnění svahů přírodní kamen a organické tvary.
- V násypch dálnici vizuálně odclonit.
- Nepovolit doprovodné stavby dálnice vyšší než jedno podlaží (maximálně 6 m).
- Využití potenciálu dálnice D3 pro možnost návštěvy regionu.

NÁVRHOVÝ VÝKRES – PŘEHLED PLOCH SE ZMĚNOU

Naprostá většina všech ploch, kterým je navrhována změna, jsou momentálně využívány jako orná půda, intenzivně hospodářsky využívané plochy, nejčastěji se pěstují tyto plodiny: řepka, kukuřice, ječmen, pšenice a čirok. Ojedinele je pěstován: mák, hrách, pohanka, technické konopí.

Důvody pro změnu využívání, vytipovaných ploch jsou shrnuty v tabulce (Tabulková příloha 3). Podrobnější popis navrhovaného záměru využívání krajiny je součástí kapitoly “Charakter navrhovaných změn“.

Charakter navrhovaných změn

Popis a odůvodnění doporučeného využívání ploch s navrženou změnou.

NZSp – nezastavitelné území smíšené, přírodní

V řešeném území je vymezena jedna plocha tohoto typu, v aluviu Janovického potoka. Jedná se multikriteriální řešení, několika konfliktů.

Popis současné situace: V 50. letech 20. století byla tato část potoka meliorována.

Důvodem tohoto zásahu, bylo zhodnocení pozemků v okolí potoka. Tento záměr nevyšel, pozemky nejsou zemědělsky využitelné, z důvodu trvalého podmáčení. Pozemky jsou využívány jako pastviny a extenzivní trvalé travní porosty, není možné na nich hospodařit velkými zemědělskými stroji.

Územím je navržena osa regionálního biokoridoru. Dalším limitujícím faktorem jsou opakující se přívalové povodně v obci Václavice.

Doporučené využití: Doporučuji vrátit korytu Janovického potoka jeho původní meandry. Část okolních luk ponechat pro rozliv (případně pastvu jako doposud), část převést na dřevinné vegetační prvky založené na biocenologické jednotce 2-3 BC-C (4)5a Fraxini-Alnete inferiora. Tím se zpomalí odtok vody z území, což může zmírnit dopad přívalových povodní v obci Václavice. Zároveň se území stane velmi hodnotným pro svou schopnost retence vody v období sucha.

V území může vzniknout lokální biocentrum a přírodní charakter propojí regionální síť ÚSES.

NZSz - nezastavitelné území smíšené, zemědělská

Popis současné situace: Velké celky orné půdy, na půdě často hospodaří nájemci. Plochy jsou ohrožené vodní erozí, nejčastěji pěstované plodiny: řepka, kukuřice, ječmen, pšenice, čirok.

Doporučené využití: Změna by měla proběhnout především v podobě protierozních opatření, popřípadě způsobu hospodaření. Protierozní opatření mohou mít podobu remízků, suchých poldrů nebo zatravněných pásů. Nedoporučuje se pěstovat na těchto plochách širokořádkové plodiny, naopak doporučený směr orby je po směru vrstevnic. Struktura krajiny by měla získat drobnější členitost.

Vyloučen není ani převod orné půdy na trvalé travní porosty, nebo dřevinné vegetační prvky. Ideální cílový stav je mozaika výše uvedených způsobů využití

NZSl - nezastavitelné území smíšené, lesnické

Popis současné situace: Velké celky orné půdy, na půdě často hospodaří nájemci. Plochy jsou ohrožené vodní erozí, nejčastěji pěstované plodiny: řepka, kukuřice, ječmen, pšenice, čirok.

Doporučené využití: Přeměna území z orné půdy na zalesněný pozemek sleduje snížení eroze půdy, a zvýšení sorpční kapacity území.

NZSt - nezastavitelné území smíšené, zatravněná

Popis současné situace: Velké celky orné půdy, na půdě často hospodaří nájemci. Plochy jsou ohrožené vodní erozí, nejčastěji pěstované plodiny: řepka, kukuřice, ječmen, pšenice, čirok.

Doporučené využití: Změna předpokládá využívání pozemků takto označených, převážně jako trvalé travní porosty, z důvodu snížení eroze. Nedoporučuje se pozemky využívat pro intenzivní zemědělskou činnost. Naopak není vyloučeno převést pozemky na dřevinné vegetační prvky.

NZSo - nezastavitelné území smíšené, ochranná

Popis současné situace: Mozaika dřevin rostoucích mimo les a velkých celků orné půdy.

Doporučené využití: Vymezené plochy kolem plánované dálnice D3, chrání především krajinný ráz. Jejich využití není konkrétně vymezeno. Na těchto plochách je doporučena mozaika dřevinných vegetačních prvků, trvalých travních porostů a orné půdy. Cílem je zakrýt cizorodý tvar v krajině. K tomuto účelu slouží především rozptýlené skupiny dřevin rostoucích mimo les.

NZSe - nezastavitelné území smíšené, krajínovorná estetická

Popis současné situace: Mozaika dřevin rostoucích mimo les, trvalých travních porostů a velkých celků orné půdy.

Doporučené využití: Vymezené plochy jsou důležité pro krajinný ráz, především svou vysokou estetickou hodnotou - harmonický poměr krajinné zeleně (dřevin rostoucích mimo les), orné půdy a trvalých travních porostů. Tato vlastnost musí být v budoucím využití

zohledněna. Není přípustné v této ploše zakládat skupiny dřevin větší než 0,5 ha. V případě nových dřevinných porostů se nesmí jednat o monokulturní výsadbu.

NZSd - nezastavitelné území smíšené, dopravní

Popis současné situace: Velké celky orné půdy, na půdě často hospodaří nájemci. Plochy jsou ohrožené vodní erozí, nejčastěji pěstované plodiny: řepka, kukuřice, ječmen, pšenice, širok.

Doporučené využití: Jedná se o historickou cestu, propojující obce Václavice a Chrástky. Z hlediska budoucích změn v krajině by tato cesta mohla získat zpátky svůj význam. Je doporučeno cestu doplnit doprovodnou vegetací, například ovocné stromořadí. Doprovodné funkce obnovené cesty podpoří protierozní ochranu svažitých polí. V katastru obou obcí je cesta evidována, „pouze“ fyzicky v krajině chybí.

VLn – lehký průmysl, brownfield

Popis současné situace: Bývalá linka na posklizňové zpracování obilí a seník. Od 90. let minulého století chátrá.

Doporučené využití: Vhodnými zásahy je možné tuto negativní dominantu změnit na dominantu pozitivní. Doporučuji tento brownfield využít k podpoře turismu a rozšíření volnočasových aktivit místních obyvatel – sport, rekreace. Tento záměr je z velké části závislý na budoucím investorovi.

DS – dopravní infrastruktura, silniční

Popis současné situace: Mozaika dřevin rostoucích mimo les a velkých celků orné půdy.

Doporučené využití: Plánovaný koridor dálnice D3, podléhá projektové dokumentaci.

NÁVRH ZAČLENĚNÍ DÁLNIČE DO KRAJINY

VÝCHODISKA NÁVRHU

Hlavním východiskem pro tento návrh je předpokládané trasování dálnice D3. Které jak je již výše zmiňováno vychází z dokumentace EIA (Kód záměru: MZP325, D3 – Středočeská část) a připravované DÚR (poskytnuto starostou obce Václavice). Je důležité konstatovat, že nezasahují do navržených parametrů dálnice. Pouze se snažím definovat, doposud neupřesněné detaily. A formou doporučení zmírnit dopad stavby na prostředí.

Hlavní použítá data o plánované dálnici:

- Trasa dálnice.
- Celková schválená šířka dálnice 27,5 m (V každém směru dva pruhy), návrhová rychlost 120km/hod.
- Výškové kóty plánovaného koridoru.

Charakteristické znaky krajiny (rozhodující pro návrh):

- Rozptýlená krajinná zeleň
- Výchozy skalního podloží v zemědělsky využívaném území
- Zalesněný horizont
- Krajinné dominanty, vrch Chlum, Neštětická hora a kostel Chvojen
- Zcelené lány polí
- Dobrá prostupnost krajinou

KOMPENZAČNÍ OPATŘENÍ VÝSTAVBY DÁLNICE

Viz mapa 8 Návrhový výkres – kompenzační opatření

Ozn.	konflikt	návrh
A	Narušení krajinného rázu, poškození krajinné zeleně,	Navržené začlenění dálnice do krajiny podle vzorového příkladu modelový řez A a Modelový řez B (grafická příloha 3 a 4)
		Poškození nebo destrukce krajinných prvků při výstavbě D3 bude nahrazeno novou výsadbou v 2,5 násobku plochy poškozených dřevin. Použity budou domácí druhy odpovídající stanovištním podmínkám. Modelový návrh začlenění D3 do krajiny. (grafická příloha 2)
B	Poškození krajinné zeleně. Křížení přivaděče a potoční nivy. Zásah do regionálního biocentra, Křížení s významným pěším propojením Václavice - Hrusice	Poškození nebo destrukce krajinných prvků při výstavbě bude nahrazeno novou výsadbou v 2,5 násobku plochy poškozených dřevin. Použity budou domácí druhy odpovídající stanovištním podmínkám.
		most přes Janovický potok musí překlenout celou nivu. Mostní pilíře nesmí zasahovat do řečiště.
		Narušení biocentra musí být sníženo protihlukovými zábranami. Voda z přivaděče musí být jímána mimo biocentrum a vypouštěna až po zředění a sedimentaci.
		Propojení Václavice-Hrusice musí být zachováno, Cesta má kulturní hodnotu, je preferováno původní trasování cesty.
C	Křížení regionálního biokoridoru a trasy D3	Po dokončení tunelu, budou poškozené lesní porosty nahrazeny přirozenou dřevinou skladbou z geobotanické jednotky 3AB3 Querci -fageta aceris. Tunel nesmí sloužit jako drenáž pro vodu.
D	Narušení krajinného rázu,	Navržené začlenění dálnice do krajiny podle vzorového

	poškození krajinné zeleně,	příkladu modelový řez A a modelový řez B (Grafické přílohy 3 a 4)
		Poškození nebo destrukce krajinných prvků při výstavbě bude nahrazeno novou výsadbou v 2,5 násobku plochy poškozených dřevin. Použity budou domácí druhy odpovídající stanovištním podmínkám.
		V území kde dálnice kříží migračně významné území, je nutné zřídit oplocení dálnice, a vytvořit příležitost pro přirozenou migraci živočichů. Tak aby nedocházelo ke střetům vozidel se zvěří
E	Křížení dálnice a cest III. třídy	Obecně je preferováno, aby dálnice byla vedena spodem v zářezu, vliv na okolní prostředí je potom nižší.
F	Výhledy z dálnice	V bodech s významnými výhledy, je doporučeno tyto výhledy podpořit i pro uživatele dálnice.
G	Protihlukové stěny	Preferovány jsou protihlukové bariéry - pohltivé, které z percepčně estetického hlediska budou z vnější strany fungovat jako opora pro popínavé rostliny.

MODELOVÝ ŘEZ A

Modelový řez dálnice v terénním zářezu. (Grafická příloha 3)

Popis: V případě že je dálnice vedena v zářezu, tzn. pod úrovní terénu, doporučuji stěny zářezu zpevnit přírodním kamenem v přírodě blízkém stylu. Protože jedním z charakteristických rysů krajiny jsou skalní výchozy, je žádoucí aby se tento prvek opakoval i v doprovodu této liniové stavby. Způsob provedení je přípustný dvojího typu:

a) obnažené skalní podloží, s podporou sukcesních procesů.

b) Zpevnění svahů pomocí přírodního kamene, tak aby svahy měly organické tvary, a ve spárách mezi jednotlivými bloky kamenů byl prostor pro zachytávání vegetace. Při realizaci mohou být spáry osázeny vhodnými bylinami.

Nepřípustné jsou gabionové pravoúhlé koše nebo betonové monolity.

Záleží na hloubce zářezu, ale u mělkých do 2 m je doporučeno vrchol osázet domácími keři, jako hygienickou bariéru.

MODELOVÝ ŘEZ B

Modelový řez dálnice na násypu. (Grafická příloha 4)

V případě že je dálnice vedena na násypu, nad úroveň původního terénu je žádoucí tuto liniíovou stavbu zakrývat. Tento způsob je nejméně preferovaný, protože nejvíce zasahuje do krajinného rázu a ovlivňuje své okolí. Dálnice sama o sobě je velkým zásahem do krajiny. Navrhují zmírnění jejích dopadů zakrytím vegetací. Ačkoli ani liniíové porosty dřevin s úplným korunovým zapojením (typu „zelený had“) nepatří mezi typické znaky krajiny. Je varianta zakrytí vegetací mnohem přijatelnější. Navrhují střídat způsob zakrytí dvojího typu:

a) výsadba celého svahu násypu domácími dřevinami odpovídajícím okolní vegetaci.

Vhodné také pro násyp do 4m výšky

b) Výsadba dřevin s větší korunou k patě svahu, tak aby koruna zakrývala pohled na těleso dálnice. Vhodné také pro násyp vyšší 3m.

Obr.14 grafická příloha 5.1 3D pohled 1 vizualizace návrhu.

Návrh dále prověřuje grafické přílohy 5.1, 5.2, 5.3 pohled na těleso dálnice a 7.1, 7.2 pohled z dálnice směr České Budějovice.

MODELOVÝ NÁVRH ZAČLENĚNÍ D3 DO KRAJINY.

V případě, že je dálnice vedena po původním terénu, je to přijatelná varianta. Na realizaci nejméně finančně náročná a lze ji poměrně citlivě začlenit do krajiny. Nejen pro pohled

z vnějšku, ale i pro pohled z dálnice do kraje. Tento dílčí návrh je vzorový návod jak k začlenění dálnice do krajiny přistupovat, inspirace a principy jsou částečně převzaty z publikace *The view from the road* (Appleyard, Lynch, Myer 1964, s. 39-58)

Princip, se kterým pracuji, spočívá ve výhledech a umístování skupin stromů do okolí dálnice tak, že nedochází k uzavření koridoru do „zeleného tunelu“. Zároveň je ale pro pohled z vnějšku dostatečně zakrytý.

Modelový návrh (Grafická příloha 2) zobrazuje způsob náhrady škod na nevratném poškození krajinných prvků. Krajinná zeleň nevratně poškozená: 1 ha

Krajinná zeleň nově navržená: 2,5 ha

Návrh dále respektuje výhled z dálnice do krajiny na okolní pohledové dominanty.

Obr.15 grafická příloha 6.1 3D pohled 2 vizualizace návrhu.

Dosadba dřevinných prvků v krajině je požadavkem za náhradu poškozené vegetace při výstavbě.

DISKUSE

Koncepce uspořádání krajiny vytváří podmínky pro udržitelný rozvoj krajiny, je jakýmsi prvním a nezbytným krokem pro její řešení. V podstatě se jedná o „správné nastavení pravidel pro využívání krajiny“. Stanovením těchto pravidel se zabývá tato diplomová práce.

Ačkoli moje návrhy nejsou odvážné, nebo radikální, řeší většinu problémů, které byly v modelovém území odhaleny. Jsem přesvědčena že návrhy mohou napomoci trvalé udržitelnosti území a snadnějšímu přijetí dálnice obyvateli tohoto kraje.

O výstavbě D3 se mezi obyvateli dotčených obcí vášnivě diskutuje více než patnáct let. Vznikla zde skupina zarytých odpůrců, kteří neohroženě bojují proti výstavbě všemi možnými nástroji. V čele tohoto odporu je sdružení KLID, obce Chrást'any, Tisem, Václavice a další. Tato občanská rebelie je velmi zdravým prvkem společnosti, dává jednoznačně a nahlas najevo „není nám lhostejné, co se bude dít.“ Za období v kterém je tato otázka aktuální se podařilo zlepšit popřípadě zvrátit některá rozhodnutí. Například v roce 2007 byla střeo'eská část dálnice D3 rozdělena na dvě etapy, které měli být v procesu EIA posuzovány samostatně. Což je sice z pohledu naplňování požadavků evropské směrnice EIA špatné, ale typické pro posuzování dopravních staveb v České republice, jedná se o takzvané „salámování“ (Homolová 2008). Díky občanské iniciativě byly tyto dva záměry sloučeny a dále hodnoceny společně.

Tato iniciativa je odrazem zdravé společnosti, která nese zodpovědnost za sebe a budoucí generace, často aniž by si účastníci uvědomovali, naplňují principy evropské úmluvy o krajině. Myslím, že úřady chybně pohlížejí na toto odhodlání s odporem a nevraživostí viz kauza z roku 2006 řešená také v pořadu české televize, nedej se – Dálnice D3 I.-III. díl (2007). Uvědomuji si, že dálnice by měla plnit vyšší princip, není tu pro srnky, ani pro strejku¹, který každou podzimní neděli chodí do lesa sbírat houby, ale neměla by být ani proti nim. Proto uvažuji, zda by hodnota krajiny neměla být také trochu posuzována tím, jak moc o ni její obyvatelé bojují. Je opravdu cennější propojení Praha – České Budějovice – Linz než odhodlání a osobní nasazení mnoha lidí „zachránit svůj kousek země před betonovou příšerou“?

¹ Strejka- místní výraz pro staršího pána

KONFRONTACE VLASTNÍHO NÁVRHU S OFICIÁLNÍMI DOKUMENTY.

ZÁVĚRY STANOVISKA EIA

Nedovoluji si hodnotit úroveň nebo kvalitu zpracování dokumentace EIA, pouze shrnu své poznatky k tomu tématu. Neustálý drobný pohled občanů, kterým není lhostejná budoucnost, odstranil mnoho potenciálních chyb.

Ačkoli Stanovisko EIA (ozn. MZP325) definuje 172 podmínek souhlasného stanoviska, které je nutné respektovat při přípravě, realizaci a provozu záměru. Velmi často se jedná o stanoviska velmi abstraktní nebo nejasně formulovaná. Tato opatření nejčastěji nařizují: Iniciovat řešení..., upřesnit návrhy..., zpřesnit výpočty..., dořešit trasování..., Avšak neurčují žádné nápravné nebo kompenzační podmínky. Příkládám přesný přepis, těch nejzajímavějších opatření z pohledu předkládané problematiky:

7. V případě variant západního koridoru prověřit možnost odsunu Týneckého přivaděče od Chářovic a řešit křižovatku Václavice/Chrást'any tak, aby neumožňovala zkracování trasy na Konopiště přes Václavice, a dodržet propojení Václavice – Chrást'any.

Ochrana fauny a flory

56. Zpracovat projekt vegetačních úprav s výsadbami, které těleso vhodně začlení do krajiny. Při návrhu vegetačních úprav tělesa komunikací a přilehlých ploch je třeba dodržovat doporučenou druhovou skladbu, která se přibližuje přirozené vegetaci a zároveň je odolná solance (příp. jiným přípravkům pro zimní údržbu komunikace). Preferovat vhodný sortiment domácích dřevin a použití zapěstovaných vzrostlejších jedinců (výšky cca 1,5 m a stáří 2 roky) v navrhovaných výsadbách, pohledové svahy násypu osadit souvislým pruhem křovin a stromů stanovištně příslušných.

58. Lze doporučit použití popínavých rostlin na protihlukových stěnách jako prvku zjemňujícího estetické působení objektu (stěny pokryté zelení zvýší současně funkci proti střetům ptáků s projíždějícími vozidly).

65. Prověřit možnost doplnění propustků pro drobné živočichy (nejlépe rámové propustky) do míst, kde to terénní podmínky umožňují a kde ve vzdálenosti cca 1 km žádný takový objekt není.

Ostatní

100. Zpracovat studii ohledně obtěžování nadměrným světlem a navrhnout účinná opatření vedoucí k eliminaci dopadu tohoto světelného smogu.

169. Alespoň dva roky po dokončení stavby pečovat o vysázené dřeviny na svazích tělesa (zálivka, dosadba).

170. Následná péče o ozeleněné plochy včetně dřevin musí být zabezpečena trvale.

Jak již naznačuji výše, podmínky mi přijdou velmi obecné, a některé formulace jsou nepřesné a nezaručují budoucí kvalitu provedení, například bod 56 „vhodně začlenění tělesa dálnice do krajiny“, není jasné, kdo posoudí vhodnost začlenění. Průzkumy, které byly z mé strany provedeny, jsou vyhodnoceny takto: liniové porosty dřevin s úplným korunovým zapojením (typu „zelený had“) nepatří mezi typické znaky krajiny, proto i souvislý pás zeleně dálnici vhodně nezačlení.

V bodě 7 se podařilo obci Václavice prosadit, že na MKÚ Václavice nebude možné sjíždět do obce Václavice ani Chrášťany, pouze na Benešov. Z důvodu obavy, velkého provozu v obcích. Zda je toto vítězství Pyrrhovo ukáže teprve čas. Protože tímto přišli výše zmíněné obce o potenciální turisty a cestovní ruch, který by mohl mít pozitivní dopad na rozvoj.

ÚZEMNÍ PLÁNY OBCÍ

Územní plány dotčených obcí mají různou úroveň zpracování. Chrášťany a Krusičany počítají s variantou Z1 kterou doporučuje posudek EIA. Územní plány obcí Václavice a Příbyšice počítají s více západní variantou dálnice Z2 což je způsobeno stářím dokumentů (aktualizace před patnácti lety. Z jakého důvodu není aktualizovaný ÚP obec Neveklov (Příbyšice), nevím, ale ze strany vedení obce Václavice toto jednání zapadá do koncepce bojkotu. Na krátké období se občanské rebelii podařilo zneplatnit některé rozhodnutí, a trasování D3 bylo na přelomu roku 2015 a 2016 odstraněno ze zásad územního rozvoje. V tomto období byl zpracován nový ÚP obce Václavice, bez dálnice. Tento záměr však nestihlo vedení obce Václavice dotáhnout do konce.

Nejaktivněji se k této problematice staví ÚP obce Chrášťany, který v textové části dokumentace (M.A.A.T 2011, s. 22) klade za cíl zpřesnit koridor D3 a vymezit plochy pro dostatečné odclonění těchto zastavitelných území, ale v grafické části tak nečinní.

Obecně je tedy přístup dotčených obcí k stavbě dálnice pasivní až odmítavý.

OBYTNOST KRAJINY, JEJÍ REKREAČNÍ VYUŽITELNOST, PROSTUPNOST A EKOLOGICKÁ STABILITA

Vlastnosti krajiny v nadpisu této kapitoly jsou z kategorie hodnoty ohrožené výstavbou dálnice, tak je na dálnici obecně z pohledu obyvatel nahlíženo, jako na zmar a zkázu VŠEHO. Z pohledu méně zaujatého pozorovatele není problém tak všepohlcující.

Negativní vliv dálnice na okolí je nepopiratelný, škodlivost tohoto prvku je spojen především s hlukem, prašností a pohybem, který je pro pozorovatele, v jinak statické krajině rušivým elementem.

Řešené území je ekologicky stabilní, proto v případě, že bude zachována prostupnost krajiny a prvky ÚSES, nemělo by dojít k zásadnímu narušení ekologické stability území.

Co se týče prostupnosti krajiny pro lidi, ani zde nevidím zásadní problém, v případě že bude realizována varianta s tunelem pod Prostředním vrchem. Protože v lese je prostupnost území nejdůležitější, málo kdo se prochází zemědělskými poli.

Projekt dálnice respektuje všechny zmapované polní cesty, dokonce i propojení Václavice Chrástřany které je předmětem návrhu (mapa 7 Návrhový výkres - přehled ploch se změnou; plocha 12 NZSd). Takže fungující trasy v krajině budou zachovány. Prostupnost volnou krajinou bude nenávratně narušena.

Rekreační potenciál krajiny pravděpodobně utrpí nejvíce, protože rekreace je spojena s duševním odpočinkem a ten v mnoha lidech dálnice nepodpoří. Rušivý může být hluk a výše zmíněný pohyb, který sebou stavba přinese.

Pokud obytnost znamená jak je krajina žádaná k bydlení je toto téma nejkontroverznější, protože mnoho lidí se do krajiny může přistěhovat z důvodu dobré dostupnosti Prahy, respektive dálnice a naopak mnoho obyvatel může tento fakt odradit. Proto není zcela zřejmé zde se obytnost krajiny zvýší, nebo sníží.

ZÁVĚR

Na tomto místě chci zdůraznit, že koridor D3 je pro budoucí vlastnosti území zátěž – krajina bude nenávratně poznamenána betonovou jizvou. Mým úkolem, cílem a přáním je, aby negativní dopad na obyvatele a životní prostředí byl co nejméně stresující. Proto jsem navrhla, doporučení, která některé negativní vlivy zmírní, popřípadě odstraní. Vzhledem k dostupnosti podrobné dokumentace, to byl velmi nelehký úkol.

Zpracované výstupy mohou posloužit jako podklad pro diskusi mezi zadavatelem D3 a dotčenými obcemi, protože pro řešené území doposud nebyla zpracována takto podrobná a komplexní analýza vlastností krajiny.

Zdárného cíle můžeme dosáhnout jen multioborovou diskusí a úzkou spoluprací tak, že všechny zainteresované strany budou respektovat vyšší cíle a pojímat krajinu v kontextu Evropské úmluvy o krajině a trvale udržitelných principů. Myslet si, že krajina snese veškeré lidské rozmary bez následků, by bylo hloupé, naivní a nezodpovědné.

Osobně nejsem zastáncem výstavby tohoto koridoru, pochybuji o jeho nejšťastnějším trasování a nenahraditelnosti. Na druhou stranu respektuji odborníky, kteří dokázali rozhodnout, ano tudy vede cesta. Proto si přeji, aby konečný výsledek odpovídal vyspělé společnosti 21. století, aby respektoval i hodnoty, které nejsou pod ochranou legislativy a aby obyvatele dokázali přijmout krajinu s dálnicí se stejnou láskou a pochopením jako krajinu dnešní.

SOUHRN

Problematika se zabývá koncepcí uspořádání krajiny modelového území. A začleněním vybraného úseku plánované dálnice D3 do krajiny na základě zjištěných analýz o vybraném území. Literární část práce je zaměřena na zdroje zabývající se územním a prostorovým plánováním. Pro zpracování analytické práce byla použita metodika (Kučera a kol. 2015) Koncepce uspořádání krajiny pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území.

Praktická část práce analyzuje vlastnosti krajiny a na základě zjištění formuluje principy koncepce uspořádání krajiny. Návrhová část detailněji specifikuje možnosti začlenění dálnice do krajiny řešeného území tak, aby narušení krajinného rázu bylo co nejmenší.

KLÍČOVÁ SLOVA

koncepce uspořádání krajiny, dálnice D3, dálnice v krajině

RESUME

The thesis deals with the concept of landscape arrangement of the model area and incorporating the selected section of the planned highway D3 in the landscape. The thesis is based on the findings of the analysis of the selected area. Literary part focuses on resources dealing with land-use and spatial planning. To process analytical work was used methodology Concept of landscape arrangement for the protection and restoration of cultural, historical and natural values of the territory (Kučera et al. 2015).

The practical part analyzes the characteristics of the landscape and is based on the findings formulates principles concept landscape arrangement. The proposal section specifies in detail the possibility of integrating the highway D3 into the landscape of the area so that the disruption of the landscape is minimized as small as possible.

KEY WORDS

concept of landscape arrangement, highway D3, highway in landscape

POUŽITÉ PRAMENY

LITERÁRNÍ PRAMENY

- CÍLEK, Václav. Krajiny vnitřní a vnější: texty o paměti krajiny, smysluplném bobrovi, areálu jablkového štrúdlu a také o tom, proč lezeme na rozhlednu. 2., dopl. vyd. Ilustrace Miloš Šejn. Praha: Dokořán, 2005. ISBN 80-736-3042-7.
- CULEK, Martin. Biogeografické členění České republiky II. díl. Praha: Agentura ochrany přírody a krajiny ČR, 2005, 589 s. ISBN 80-860-6482-4.
- CULEK, Martin (ed.). Biogeografické členění České republiky. Praha: Enigma, 1995, 347 s. ISBN 80-853-6880-3.
- FLEKALOVÁ, Markéta. Udržitelný rozvoj zemědělské krajiny. Vydání: první. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015, 183 stran. ISBN 978-80-7509-217-5.
- HOMOLOVÁ, Barbara. Frank Bold: Posuzování vlivů na životní prostředí [online]. In: . 2008 [cit. 2016-05-02]. Dostupné z: <http://frankbold.org/zpravodaj/kategorie/z-medii/posuzovani-vlivu-na-zivotni-prostredi>
- KOREŇ, Jakub. Obytnost krajiny. Lednice, 2013. Bakalářská práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Markéta Flekalová, Ph.D.
- KOVAŘÍK, Václav. Konopišťský park. Vlašim: Český svaz ochránců přírody, 2009, 108 s., [12] s. barev. obr. příl. Přírodou Podblanicka. ISBN 978-80-86327-76-1.
- KUČERA a kol. KONCEPCE USPOŘÁDÁNÍ KRAJINY: pro ochranu a obnovu kulturních, historických a přírodních hodnot území. 2015. Lednice, 2015. Dostupné také z: http://web2.mendelu.cz/zf_563_krarch/1.2.2_Metodika-koncepce-usporadani-krajiny/Metodika_Koncepce-usporadani-krajiny.pdf
- KUČERA, Petr a kol. Úmluva o krajině: Landscape inconvenience : důsledky a rizika nedodržování Evropské úmluvy o krajině. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7375-967-4.
- LIPSKÝ, Zdeněk. Krajinná ekologie pro studenty geografických oborů. Praha: Karolinum, 1998, 129 s. ISBN 80-718-4545-0.

LISZT WAN, Halina. Koncepce uspořádání krajiny vybrané obce. Lednice, 2014.
Diplomová práce. Mendelova univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Markéta Flekalová,
Ph.D.

M.A.A.T., atelier. Územní plán CHRÁŠŤANY: PRŮZKUMY A ROZBORY. 2011.
Dostupné také z: http://chrastany.cz/wp-content/uploads/Uzemni_plan/pruzkum.pdf

SALAŠOVÁ, Alena. Strategický plán krajiny – krajinné plánování v kontextu Evropské
úmluvy o krajině. Pozemkové úpravy: ČESKOMORAVSKÁ KOMORA PRO
POZEMKOVÉ ÚPRAVY [online]. 2009, 17(69), 34-36 [cit. 2016-04-10]. ISSN 1214-
5815. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/48657/_69.pdf

SALAŠOVÁ, Alena. Strategický plán krajiny - metodický rámec zpracování.
nepublikováno, 2008.

SKLENÁŘ, Tomáš a Vlasta POLÁČKOVÁ. Územní plán: Semináře a porady ke
stavebnímu zákonu. 2014. Dostupné také z: <http://www.uur.cz/default.asp?ID=4631>

SKLENIČKA, Petr. Základy krajinného plánování. Vyd. 2. Praha: Naděžda Skleničková,
2003, 321 s. ISBN 80-903-2061-9.

ŠTEFL, Lukáš. Větrná elektrárna v krajině. Lednice, 2008. Bakalářská práce. Mendelova
univerzita v Brně. Vedoucí práce Ing. Marek Štěpán.

VOREL, Ivan a kol. VYHODNOCENÍ KRAJINNÉHO RÁZU STŘEDOČESKÉHO
KRAJE (2. ČÁST) - část H [online]. In: . 2009 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z:
[https://www.kr-
stredocesky.cz/documents/20994/106351/Vyhodnocen%C3%AD%20krajinn%C3%A9ho+r%C3%A1zu+St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%A9ho+kraje+%282.+etapa%29%20+%C4%8D%C3%A1st+H?version=1.1](https://www.kr-stredocesky.cz/documents/20994/106351/Vyhodnocen%C3%AD%20krajinn%C3%A9ho+r%C3%A1zu+St%C5%99edo%C4%8Desk%C3%A9ho+kraje+%282.+etapa%29%20+%C4%8D%C3%A1st+H?version=1.1)

VOTRUBA, Zdeněk. Zasedání zastupitelstva obce: Starosta obce Václavice. ústní podání,
2016.

Atlas krajiny České republiky: Landscape atlas of the Czech Republic. Praha: Ministerstvo
životního prostředí České republiky, 2009, 1 atlas (331 s.). ISBN 978-80-85116-59-5.

PŘÍSPĚVKY NA WEBU

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) číslo 2493/2000 ze dne 7. listopadu 2000 [online]. [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AE7C5B692102DB85C1256DDA003D8ADC/\\$file/32000R2493Fin.pdf](http://www.mzp.cz/ris/ais-risdb-ec-table.nsf/AE7C5B692102DB85C1256DDA003D8ADC/$file/32000R2493Fin.pdf)

D3 – Středočeská část: MZP325. In: Informační systém EIA [online]. 2011 [cit. 2016-04-28]. Dostupné z: http://portal.cenia.cz/eiasea/detail/EIA_MZP325

Porozumění krajiny: Krajina v širších souvislostech. In: Cesty venkova [online]. 2013 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://www.cestyvenkova.cz/index.php?id=45>

Město Neveklov: Územní plán [online]. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://www.neveklov.cz/mestsky-urad-a-samosprava/uzemni-plan/>

Nedej se: Dálnice D3 – I. díl. Česká Televize, 2007. Dostupné také z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095913550-nedej-se/207562248420004>

Nedej se: Dálnice D3 – II. díl. Česká televize, 2007. Dostupné také z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095913550-nedej-se/207562248420008>

Nedej se: Dálnice D3 – III. díl. Česká televize, 2007. Dostupné také z: <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095913550-nedej-se/207562248420014>

"KLID" zájmové sdružení obcí [online]. 2015 [cit. 2016-04-26]. Dostupné z: <http://www.d3klid.cz/d3.html>

LA-MA Land Management: Územní plánování (ÚP) [online]. 2011 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z: <http://www.la-ma.cz/?p=21>

EVROPSKÁ ÚMLUVA O KRAJINĚ [online]. In: . Florencie, 2000 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva/\\$FILE/OZV_cesky_text_EoUK_20120125.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/evropska_umluva_o_krajine_smlouva/$FILE/OZV_cesky_text_EoUK_20120125.pdf)

LEGISLATIVNÍ DOKUMENTY

Předpis č. 500/2006 Sb.: Vyhláška o územně analytických podkladech, územně plánovací dokumentaci a o způsobu evidence územně plánovací činnosti [online]. 2006 [cit. 2016-04-09]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-500#prilohy> Česká republika. Zákon č.

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí. In: Sbírka zákonů. 1992.

Zákon č 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) [online]. 2006 [cit. 2016-03-07]. Dostupné z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=62549&fulltext=&nr=183~2F2006&part=&name=&rpp=15>

Zákon 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny. In: . 1992. Dostupné také z:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=39807&nr=114~2F1992&rpp=15#local-content>

Zákon 100/2001 Sb. o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí) [online]. In: . 2001.

Dostupné také z:

<https://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=51142&nr=100~2F2001&rpp=15#local-content>

SEZNAM POUŽITÝCH MAPOVÝCH PODKLADŮ

Česká geologická služba WMS server

<http://ags1.geology.cz/ArcGIS/services/wms/GM500K/MapServer/WMServer>

<http://ags1.geology.cz/ArcGIS/services/wms/HG200K/MapServer/WMServer>

http://ags1.geology.cz/ArcGIS/services/wms/Pudni_typy/MapServer/WMServer

CENIA Národní geoportál INSPIRE WMS server

http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_ppv

http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_rt_II_vojenske_mapovani

http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_rt_III_vojenske_mapovani

http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_fytogeo

http://geoportal.gov.cz/ArcGIS/services/CENIA/cenia_geolog_geomorf

Geoportálu ČÚZK WMS server

http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZABAGED_PUB/WMSservice.aspx

http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ZM10_PUB/WMSservice.aspx

http://geoportal.cuzk.cz/WMS_ORTOFOTO_PUB/WMSservice.aspx

<http://ags.cuzk.cz/arcgis/services/dmp1g/ImageServer/WMServer>

<http://ags.cuzk.cz/arcgis/services/dmr5g/ImageServer/WMServer>

SEZNAM PŘÍLOH

SPECIALIZOVANÉ MAPY S ODBORNÝM OBSAHEM

Mapa 1	Řešené území – Širší vztahy
Mapa 1.1	Řešené území – katastrální jednotky
Mapa 2	Identifikace primární krajinné struktury
Mapa 2.1	Hypsometrie
Mapa 2.2	Geologická mapa
Mapa 2.3	Hydrogeologická mapa
Mapa 2.4	Pedologická mapa
Mapa 2.5	Biogeografické členění
Mapa 3	Identifikace sekundární krajinné struktury
Mapa 3.1	Typy krajiny dle využití
Mapa 4	Identifikace terciární krajinné struktury
Mapa 5	Interpretace PKS a přehled střetů I. řádu
Mapa 6	Interpretace TKS a přehled střetů II. řádu
Mapa 7	Návrhový výkres – přehled ploch se změnou
Mapa 8	Návrhový výkres – kompenzační opatření

GRAFICKÉ PŘÍLOHY

- Grafická příloha 1 Model dálnice ArcScene - řešené území
- Grafická příloha 1.1 Model dálnice ArcScene – pohled od jihu
- Grafická příloha 1.2 Model dálnice ArcScene – pohled od východu
- Grafická příloha 1.3 Model dálnice ArcScene – pohled od východu 2
- Grafická příloha 1.4 Model dálnice ArcScene– pohled od severu
- Grafická příloha 1.5 Model dálnice ArcScene– pohled od severu 2
- Grafická příloha 1.6 Model dálnice ArcScene– pohled od západu
- Grafická příloha 1.7 Model dálnice ArcScene– pohled od západu 2
- Grafická příloha 2 Modelový návrh začlenění D3 do krajiny
- Grafická příloha 3 Modelový řez zářezem dálnice do terénu
- Grafická příloha 4 Modelový řez násypem dálnice nad terénu
- Grafická příloha 5 3D pohled 1
- Grafická příloha 6 3D pohled 2
- Grafická příloha 7 3D pohled 3

DALŠÍ PŘÍLOHY

SWAT analýza dálnice D3, varianty

Tabulková příloha 1

Tabulková příloha 2

Tabulková příloha 3

Fotodokumentace řešeného území